

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore

**IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE
VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA
ZA 2019. GODINU**

Podgorica, februar 2019.

SADRŽAJ

UVOD	3
STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA.....	3
POSLOVI STRUČNE SLUŽBE	3
SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI	3
Pripremni postupak	3
Izvršavanje krivičnih sankcija	4
Krivičnopravna zaštita djece/maloljetnika	4
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI	5
IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2019. GODINU	6
IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA	6
PRIPREMNI POSTUPAK	6
Dostavljanje nalaza i mišljenja Stručne službe državnim tužiocima	6
Dostavljanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama	12
Izvršavanje krivičnih sankcija	12
KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA	14
Dostavljanje nalaza i mišljenja Stručne službe državnim tužiocima	14
Preduzimanje dodatnih mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta/maloljetnika	24
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI	25
Prikupljanje podataka i izrada godišnje evidencije o alternativnim mjerama	25
Sklapanje sporazuma i obezbjeđivanje uslova za sprovođenje vaspitnih naloga	27
Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene vaspitnog naloga	28
Dostava izvještaja o primjeni alternativnih mjera i drugim pitanjima iz domena rada Stručne službe, za potrebe Vrhovnog državnog tužilaštva	28
Primjena audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece	28
Davanje mišljenja o zakonskim/podzakonskim aktima koji se odnose na zaštitu maloljetnika za potrebe Vrhovnog državnog tužilaštva	31
Saradnja sa ustanovama i organizacijama	31
Saradnja sa medijima	32
Učešće na stručnim skupovima	32
Predstavljanje Stručne službe na veb sajt-u Vrhovnog državnog tužilaštva	36
IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2019. GODINI	37

UVOD

STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba pomaže državnim tužilaštvima na način da načelnik i samostalni savjetnici (socijalni radnik, specijalni pedagog ili psiholog), po zahtjevu državnog tužioca, obavljaju poslove u vezi pripremnog postupka, postupka izricanja i izvršavanja alternativnih mjera, predlaganja krivičnih sankcija i postupka krivičnopravne zaštite djece/maloljetnika propisane: Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku – ZOPPMUKP (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011, koji je u primjeni od 1. septembra 2012. godine); Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o postupanju o maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 1/18 od 04.01.2018. godine) – Zakon o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP; Pravilnikom o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/12) i drugim relevantnim propisima.

POSLOVI STRUČNE SLUŽBE

SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI

PRIPREMNI POSTUPAK

- Učestvovanje u prikupljanju podataka prilikom izbora i primjene vaspitnog naloga, član 13 ZOPPMUKP; i član 3 Zakona o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP, kojim je propisano da državni tužlac za maloljetnike može povjeriti Stručnoj službi prikupljanje obavještenja prilikom izbora i primjene vaspitnog naloga
- Procjena snaga maloljetnika i kriminogenih rizika u odnosu na lični, porodični i obrazovni nivo i sačinjavanje stručnog mišljenja o osnovanosti primjene: člana 66 ZKPPMUKP – Odbacivanja krivične prijave iz razloga pravičnosti i člana 11 Zakona o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP (novim stavom u članu 66 je propisano da državni tužlac za maloljetnike može, prije donošenja odluke o odbacivanju krivične prijave zatražiti nalaz i mišljenje Stručne službe); člana 69 ZKPPMUKP – Uslovljeni oportunitet; člana 76 ZKPPMUKP – Načelo cjelishodnosti
- Davanje stručnog mišljenja o izricanju i izboru alternativnih sankcija prema maloljetnicima; nadzor nad izvršavanjem vaspitnih naloga kroz saradnju sa centrima za socijalni rad i ustanovama/organizacijama u kojima se sprovode vaspitni nalozi; sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovedenih vaspitnih naloga (ZKPPMUKP, član 75; Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Učestvovanje u prikupljanju podataka u pripremnom postupku (ZKPPMUKP, član 73) i ispitivanju maloljetnika u toku izviđaja i prikupljanju podataka o krivičnom djelu, u toku dokaznog postupka, posebno kada to zahtijeva specifični stručni pristup u odnosu na psihofizički status i sposobnosti maloljetnika (ZKPPMUKP, član 74).
- Učestvovanje u procjeni i obavljanju nadzora nad zadržavanjem i određivanjem pritvora u izviđaju (ZKPPMUKP, član 64)

- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja u vezi predlaganja sankcije primjerene maloljetniku (ZKPPMUKP, član 78 – Prijedlog državnog tužioca da se maloljetniku izrekne krivična sankcija; i Zakon o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP, član 13, novim stavom u članu 78 ZKPPMUKP propisano da državni tužlac za maloljetnike može, prije podnošenja prijedloga da se maloljetniku izrekne krivična sankcija, zatražiti mišljenje Stručne službe)
- Davanje nalaza i mišljenja o primjeni maloljetničkih sankcija za mlađa punoljetna lica (ZOPPMUKP, član 40, 41)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA

- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovođenja vaspitnih mjera, o opravdanosti produžetka, zamjene, obustave mjere, po zahtjevu tužioca (ZOPPMUKP, član 99 – Obustava izvršenja i izmjena odluke o vaspitnim mjerama)
- Obilazak maloljetnika smještenih u ustanovama, zajedno sa državnim tužiocem i/ili po nalogu državnog tužioca; sačinjavanje mišljenja o uslovima boravka maloljetnika u ustanovama (vaspitna ustanova, maloljetnički zatvor) i djelotvornosti mjere koja se sprovodi (ZOPPMUKP, Glava peta – Kontrola izvršenja krivičnih sankcija)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA

- Prikupljanje podataka o ličnim i porodičnim prilikama djeteta/maloljetnika na čiju je štetu izvršeno krivično djelo ili djeteta/maloljetnika svjedoka i davanje mišljenja o daljem postupanju u odnosu na okolnosti koje su doprinijele ili bile od uticaja na izvršavanje krivičnog djela na štetu djeteta/maloljetnika ili na bezbjednost djeteta/maloljetnika te obavješćavanje centra za socijalni rad o tome (ZOPPMUKP, br. 64/2011, koji je u primjeni od 1. septembra 2012. godine, Glava četvrta – Posebne odredbe o zaštiti maloljetnih lica kao učesnika u krivičnom postupku, gdje se nije pominjala Stručna služba, nego „stručno lice“; Zakonik o krivičnom postupku, Službeni list, br. 57 od 18. avgusta 2009, 49/10, 47/14, čl. 289 – Pribavljanje podataka o okrivljenom: „Državni tužilac će prije završene istrage pribaviti podatke o okrivljenom... po potrebi, državni tužilac će pribaviti podatke o ranijem životu okrivljenog i o prilikama u kojima živi, kao i o drugim okolnostima koji se tiču njegove ličnosti... može odrediti zdravstvene preglede ili psihološka ispitivanja okrivljenog kad je potrebno da se dopune podaci o ličnosti okrivljenog“)
- Pružanje stručne pomoć kod ispitivanja djeteta/maloljetnika svjedoka i djeteta/maloljetnika na čiju je štetu izvršeno krivično djelo kroz pripreme djeteta/maloljetnika za ispitivanje, davanje mišljenja o njegovoj spremnosti i sposobnosti za ispitivanje, načinu ispitivanja i učešće u ispitivanju, u postupcima koji prethode odlučivanju o podizanju optužnice ili obustavi istrage (Zakon o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP, član 16, kojim je u članu 93 ZOPPMUKP propisano da se saslušanje maloljetnog lica sprovodi uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe, kao i da se

saslušanje maloljetnog lica koje nije navršilo 14 godina života, kao oštećenog ili svjedoka u postupku, obavezno sprovodi uz pomoć stručnog lica iz Stručne službe)

- Obavješćavanje centara za socijalni rad o potrebi preduzimanja mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta/maloljetnika kada se u toku postupka prema djetetu/maloljetniku uoči da postoji takva potreba (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

- Sklapanje sporazuma sa javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim i drugim organizacijama o sprovođenju vaspitnih naloga (ZOPPMUKP, Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene vaspitnog naloga-uključivanje u sportske aktivnosti i vaspitnog naloga-obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (Zakon o izmjenama i dopunama ZOPPMUKP, član 20 i 21)
- Saradnja sa centrima za socijalni rad, školama i drugim javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim organizacijama i drugim stručnim službama (ZOPPMUKP, član 46, stav 4)
- Prikupljanje, obrada, statistička analiza, kontrola i priprema statističkih podataka iz djelokruga rada Stručne službe
- Vođenje evidencije izrečenih alternativnih mjera (shodno ZOPPMUKP, član 101 i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama)
- Analiza stanja i kretanja kriminaliteta maloljetnika i odraslih učinioca krivičnih djela na štetu djece/maloljetnika na osnovu kvantitativnih i kvalitativnih podataka (statusi djeteta/maloljetnika; statusi odraslih učinioca krivičnih djela na štetu djece/maloljetnika; vrste krivičnih djela; kriminalni recidiv; kritična mjesta u lokalnim zajednicama)
- Saradnja sa lokalnim zajednicama u cilju praćenja izvršenja mjera i sankcija prema maloljetnicima i njihovim porodicama, kao i praćenja stanja i kretanja kriminaliteta djece/maloljetnika, kriminaliteta odraslih na štetu djece/maloljetnika i iniciranja relevantnih preventivnih programa
- Učešće u radu tijela za zaštitu prava djece i mladih, izradi propisa vezanih za zaštitu prava djece, mladih i porodice
- Učešće u različitim oblicima stručnog usavršavanja i stručnim skupovima

Prema UN Konvenciji o pravima djeteta (1989.) i Porodičnom zakonu Crne Gore (2016.), "dijete" je osoba koja nije navršila 18 godina.

Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (2012.) definiše/koristi termin "dijete" za lice koje nije navršilo 14 godina. Prema licu koje nije navršilo 14 godina ne može se voditi krivični postupak niti primjenjivati alternativne mjere i krivične sankcije.

Korišćenja termina "dijete/dječak/djevojčica" i "maloljetnik/maloljetno lice" u ovom Izvještaju ima značenje da se radi o licu koje nije navršilo 18 godina.

IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2019. GODINU

U toku 2019. godine u Stručnoj službi je zaposlena jedna službenica, načelnica Stručne službe – socijalna radnica i jedna samostalna savjetnica II – psihološkinja.

IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA

PRIPREMNI POSTUPAK

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

U 2019. godini državni tužioci za maloljetnike su Stručnoj službi uputili 25 zahtjeva (predmeta) koji su se odnosili na 35 maloljetna učinioa krivičnih djela (u 25 predmeta). Izvršena je procjena za 31 maloljetnika, a procjena 4 maloljetnika se nastavlja u 2020. godini. Takođe, završena je procjena za 1 maloljetnika iz 2018. godine, za kojeg je u 2019. godini dat prijedlog za primjenu vaspitnog naloga-redovno redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao i nastavljena je obrada/praćenje vaspitnih naloga za 9 maloljetnika (u 7 predmeta) iz 2018. godine, koji su u 2019. godini uspješno izvršeni. Na taj način u 2019. godini u Stručnoj službi se radilo sa ukupno 45 maloljetnika, u 33 predmeta.

Nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetniku, u 2019. godini, su zatražila 3 osnovna državna tužilaštava-ODT i to: ODT Cetinje (za 1 maloljetnika); ODT Herceg Novi (za 11 maloljetnika, u 6 predmeta); ODT Podgorica (za 21 maloljetnika u 16 predmeta) i Više državno tužilaštvo u Podgorici, za 2 maloljetnika (u 2 predmeta).

TABELA 1: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema krivičnim djelima koje su učinili maloljetnici

R.br.	Vrsta krivičnog djela	Član Krivičnog zakonika	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teško ubistvo u pokušaju	144	1	1	
2.	Teško ubistvo	144	1		1
3.	Teška tjelesna povreda	151	4		4
4.	Laka tjelesna povreda	152	2		2
5.	Zlostavljanje	166a	4		4
6.	Ugrožavanje sigurnosti	168*	1		1
7.	Nedozvoljene polne radnje	208	1		1
8.	Krađa	239	3		3
9.	Teška krađa	240	4		4
10.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	2		2
11.	Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti	376	1		1
12.	Izazivanje panike i nereda	398	1		1
13.	Nasilničko ponašanje	399	10	2	8
UKUPNO			35*	3	32

*1 maloljetnik je izvršio dva krivična djela: ugrožavanje sigurnosti (član 168 KZCG) i razbojništvo u pokušaju (član 242 KZCG)

Nalaz Stručne službe je zatražen za 35 maloljetnika, koji su izvršili ukupno 36 krivičnih djela.

Uočava se da je nalaz Stručne službe, uglavnom zatražen kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja i to za 26 maloljetnika, dok je za krivična djela sa elementima krađe zatražen nalaz za 7 maloljetnika, a za 2 maloljetnika u vezi krivičnog djela-teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja.

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja oštećeni su u većini bili maloljetna lica, a kao štećeni evidentirana su i: 2 djeteta i 2 punoljetna lica.

TABELA 2: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema polu i uzrastu maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R.br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Ukupno maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	14 godina	6	3	3
2	15 godina	8		8
3	16 godina	8		8
4	17 godina	13		13
UKUPNO		35	3	32

Nalaz Stručne službe je u većini zatražen za dječake (32). Raspon godina maloljetnih učinilaca krivičnih djela je od 14 do 17 godina, a najviše maloljetnika je bilo na uzrastu od 17 godina.

Kao učinioci krivičnog djela evidentirane su i 3 maloljetnice, uzrasta 14 godina, od kojih su 2 maloljetnice izvršile krivično djelo nasilničko ponašanje (član 399 KZCG), a 1 maloljetnica se tereti za krivično djelo teško ubistvo u pokušaju (član 144 KZCG).

TABELA 3: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema polu i obrazovnom statusu maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R.br.	Školovanje maloljetnika	Broj maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Završio OŠ	1		1
2.	6. razred OŠ	1		1
3.	7. razred OŠ	1		1
4.	9. razred OŠ	4	2	2
UKUPNO OSNOVNA ŠKOLA		7	2	5
1.	1. razred SŠ	5		5
2.	2. razred SŠ	11		11
3.	3. razred SŠ	4		4
4.	4. razred SŠ	1		1
5.	Vanredno 1. razred SŠ	2		2
6.	Vanredno 2. razred SŠ	1		1
UKUPNO SREDNJA ŠKOLA		24	0	24
NE ŠKOLUJE SE		3	1	2
Nepotpuni podaci o školovanju				
1.	Vanredno se školuje	1		1
UKUPNO SVE KATEGORIJE ŠKOLOVANJA		35	3	32

Uočava se da 28 maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela redovno pohađa školu i to: 7 maloljetnika osnovnu, a 21 maloljetnik srednju školu.

Ukupno 7 maloljetnika nije u sistemu redovnog obrazovanja u vrijeme izvršenja krivičnog djela, a od tog broja: 4 maloljetnika se nalaze na vanrednom školovanju, a 3 maloljetnika se ne školuju.

TABELA 4: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema predloženim mjerama

R.br.	Predložene mjere	Ukupno maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Posebna obaveza-redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	1		1
2.	Pojačani nadzor organa starateljstva*	2		2
3.	Pojačani nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi ili organizaciji za vaspitanje maloljetnika i to u JU Centar "Ljubović"	1		1
4.	Poravnanje sa oštećenim	1		1
5.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	2		3**
6.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	6		6
7.	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	1		1
8.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovaštu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	10		10
9.	Sprovođenje sudskog postupka bez predlaganja mjere	4	2	2
10.	Procjena podobnosti za saslušanje (davanje odbrane)	3	1	2
11.	Postupak procjene u toku	4		4
UKUPNO		35	3	32(+1)**

*Uz vaspitnu mjeru – pojačani nadzor organa starateljstva su predložene:

- Za 1 maloljetnika dvije posebne obaveze: Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovaštu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji; Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge
- Za 1 maloljetnika posebna obaveza uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovaštu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, i to u Centar za autizam, razvojne smetnje, dječiju psihijatriju

**1 maloljetnik je u obradi iz 2018. godine, vaspitni nalog - redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao je predložen u 2019.

Za 21 maloljetnika (od kojih je 1 maloljetnik u obradi iz 2018. godine) Stručna služba je u 2019. godini sačinila nalaz i mišljenje sa prijedlogom za primjenu vaspitnog naloga i to:

- vaspitni nalog - poravnanje sa oštećenim (1)
- vaspitni nalog - redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (3 maloljetnika)
- vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (6 maloljetnika)
- vaspitni nalog - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (1 maloljetnik)
- vaspitni nalog - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (10 maloljetnika).

Za 8 maloljetnika Stručna služba je u 2019. godini sačinila nalaz i mišljenje, sa prijedlogom za sprovođenje postupka pred sudom (procijenjena je potreba za dugotrajnijim tretmanom) i to za:

- 2 maloljetnika (bez predlaganja mjere), koji su u toku krivičnog postupka otputovali izvan Crne Gore, uz saglasnost roditelja (za krivično djelo teška krađa, član 240 KZCG) i
- 2 maloljetnice (bez predlaganja mjere), koje nisu preuzele odgovornost za krivično djelo koje im se stavlja na teret (za krivično djelo nasilničko ponašanje, član 399 KZCG)
- 1 maloljetnika posebnu obavezu – redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (za krivično djelo teška tjelesna povreda, član 151 KZCG, recidiv i u toku je izvršenje vaspitne mjere – pojačani nadzor organa starateljstva)
- 1 maloljetnika, vaspitnu mjeru – pojačani nadzor organa starateljstva i dvije posebne obaveze: uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji; podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge (za krivična djela: ugrožavanje sigurnosti, član 168 KZCG i razbojništvo u pokušaju, član 242 KZCG)
- 1 maloljetnika, vaspitnu mjeru – pojačani nadzor organa starateljstva i posebnu obavezu uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, i to u Centar za autizam, razvojne smetnje i dječiju psihijatriju (za krivično djelo izazivanje panike i nereda, član 389 KZCG)
- 1 maloljetnika, vaspitnu mjeru – pojačani nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi ili organizaciji za vaspitanje maloljetnika i to u JU Centar “Ljubović (za krivično djelo teška krađa, član 240, KZCG, u recidivu)

Za 3 maloljetnika Stručna služba je u 2019. godini sačinila nalaz i mišljenje o podobnosti za davanje svjedočkog iskaza (odbranu), sa prijedlogom da se saslušaju (1 maloljetnik pred ODT Cetinje; 2 maloljetnika pred VDT Podgorica). Od navedena tri slučaja, u jednom (krivično djelo teško ubistvo, član 144 KZCG) procijenjena je i potreba psihološko-psihijatrijskog vještačenja i posmatranja maloljetnika i potreba kontinuirane psihoterapijske pomoći maloljetniku, a u drugom slučaju (krivično djelo teško ubistvo u pokušaju, član 144 KZCG) je postavljena sumnja na višestruke oblike nasilja nad maloljetnikom i drugom djecom u porodici i preporučeno obezbjeđivanje psihološko-psihijatrijskog tretmana za svu djecu/maloljetna lica u porodici.

Za 4 maloljetnika započeti proces procjene pred Stručnom službom, nastaviće se u 2020. godini.

U 2019. godini državni tužioci za maloljetnike su izrekli 27 vaspitnih naloga, od koji je većina uspješno izvršena (21), a neki maloljetnici započinju/nastavljaju sa izvršenjem vaspitnog naloga u 2020. godini (6):

- vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (15): pred ODT: Cetinje (1), Nikšić (6) i Podgorica (5), putem izvinjenja (12); pred ODT: Bar, 1 poravnanje je izvršeno putem izvinjenja, a 2 poravnanja putem izvinjenja, novčane nadoknade (po 80,00 eura) i u naturi (povraćaj stvari).
- vaspitni nalog – redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (4): pred ODT Podgorica: 3 maloljetnika su uspješno izvršila vaspitni nalog (od kojih je 1 maloljetnik bio u obradi iz 2018. godine), a 1 maloljetnik započinje sa izvršenjem u 2020. godini
- vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (3): pred ODT Podgorica: 2 maloljetnika su uspješno izvršila vaspitni nalog, a 1 maloljetnik započinje sa izvršenjem u 2020. godini
- vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji (5): pred ODT Podgorica: 1 maloljetnik je uspješno izvršio vaspitni nalog, a 4 maloljetnika nastavljaju sa izvršenjem u 2020. godini

Takođe, u vezi obrade/praćenja koja je započeta u 2018. i nastavljena u 2019. godini, pred osnovnim državnim tužilaštvom, 9 maloljetnika nastavili su i uspješno izvršili vaspitni nalog započet u 2018. godini i to:

- 7 vaspitnih naloga – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji (ODT Podgorica: 5; ODT Cetinje: 1; ODT Herceg Novi: 1)
- 2 vaspitna naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (ODT Podgorica: 2).

Na taj način uspješno je izvršeno 9 vaspitnih naloga prenijetih iz 2018. godine i 21 vaspitni nalog iz 2019. godine, a 6 maloljetnika će započeti/nastaviti sa izvršenjem vaspitnog naloga u 2020. godini.

Svi nalazi Stručne službe su prihvaćeni, osim za 8 maloljetnika, za koje je predloženo:

- 4 vaspitna naloga - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (za krivična djela: zlostavljanje, čl. 166a i nasilničko ponašanje; postupak je nastavljen pred sudom)
- 2 vaspitna naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (za krivična djela: zlostavljanje, čl. 166a i nasilničko ponašanje, čl. 399; postupak je nastavljen pred sudom)
- 1 vaspitni nalog - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove (za krivično djelo napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti, član 376; postupak je nastavljen pred sudom)
- 1 posebnu obavezu - redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (za krivično djelo teška tjelesna povreda, čl. 151; izrečen je vaspitni nalog - redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao),

a o prijedlogu Stručne službe za 1 vaspitni nalog - uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (za krivično djelo laka tjelesna povreda, čl. 152), odlučivaće se u 2020. godini.

DOSTAVLJANJE PODATAKA O IZREČENIM ALTERNATIVNIM MJERAMA

Shodno članu 101 ZOPPMUKP, provjera podataka o izrečenim alternativnim mjerama je u 2019. godini od Stručne službe zatražena za 42 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica; CB Pljevlja); u 2018. godini za 45 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje, Mojkovac, Pljevlja); u 2017. godini za 59 maloljetnika (ODT Cetinje, Nikšić, Podgorica; CB: Bijelo Polje i Pljevlja); u 2016. godini za 100 maloljetnika (ODT Bar, Cetinje, Nikšić, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje, Kotor, Pljevlja, Ulcinj); u 2015. godini za 53 maloljetnika (ODT Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje); u 2014. godini za 50 maloljetnika (ODT Bar; Nikšić; Podgorica), a u 2013. godini nije bilo takvih zahtjeva.

Davanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama, u 2019. godini, za 42 maloljetnika, zatražila su osnovna državna tužilaštva:

1. ODT Cetinje (3)
2. ODT Nikšić (18)
3. ODT Podgorica (19)

Davanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama, u 2019. godini, za 2 maloljetnika, zatražilo je Centar bezbjednosti Pljevlja.

Provjera da li je maloljetniku već izricana alternativna mjera se najčešće traži u postupku koji prethodi izricanju alternativne mjere (opomene). Putem zatražene provjere, kroz propisanu evidenciju koju vodi Stručna služba, državnom tužilaštvu i centru bezbjednosti su dati podaci da li je prema maloljetniku već izricana alternativna mjera, o vrsti izrečene mjere, uspjehnosti njene primjene, recidivu.

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA

Stručna služba je, u cilju procjene u toku pripremnog postupka, izvršila obilazak 1 maloljetnika (zbog krivičnog djela razbojništvo u pokušaju iz čl. 242 KZCG; recidiv) u vaspitnoj ustanovi JU Centar „Ljubović“ u Podgorici, smještenog primjenom člana 61 ZOPPMUKP - Mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika do okončanja pripremnog postupka ili do okončanja sudskog postupka (ODT Herceg Novi).

Izvršen je i obilazak 1 maloljetnika u pritvoru (za krivično djelo teško ubistvo iz člana 144 KZCG), u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija-UIKS u Podgorici, u cilju davanja nalaza i mišljenja u daljem toku pripremnog postupka, za potrebe VDT Podgorica. S tim u vezi ostvarena je saradnja sa nadležnim sudijom za maloljetnike Višeg suda u Podgorici i, uz saglasnost predsjednika Višeg suda u Podgorici, izvršen je neposredni uvid u uslove boravka maloljetnika u pritvorskim prostorijama Istražnog zatvora u Podgorici. Uočena je slaba opremljenost i skučenost prostorije u kojoj boravi maloljetnik, kao i da osoblje UIKS-a ulaže odgovarajući trud da u datim mogućnostima učini zatvorske uslove što primjerenijim maloljetnicima, uz opšte poznatu činjenicu da boravak maloljetnika u pritvoru podrazumijeva zajednički boravak sa odraslim pritvorenim licima. Ukazano je: na uslove boravka maloljetnika u pritvoru; da tokom boravka u pritvoru od strane UIKS-a nije obezbijeđeno pružanje kontinuirane psihosocijalne podrške maloljetniku (od strane psihologa ili drugog odgovarajućeg stručnog lica koji je dodatno obučen za rad sa maloljetnicima u sukobu sa zakonom ni generalno), kako bi se procijenili i prevenirali rizici lišenja slobode; ni pristup njemu primjerenim obrazovnim, zdravstvenim i rekreativnim sadržajima.

Odvajanje od porodice i negativno uslovljavanje – pritvorom i/ili izricanjem kazne koja podrazumijeva duže lišenje slobode, koje nije praćeno kontinuiranim stručnim tretmanom, posebno je nedjelotvorno kod maloljetnika. Zatvorski uslovi nisu uslovi uobičajene životne socijalne sredine pa se, posebno kod maloljetnika u pritvoru može ispoljiti neočekivano, neuobičajeno i/ili psihopatološko ispoljavanje i ponašanje. Pritvor proizvodi bol, neizvjesnost, usamljenost, stres, dovodi do zamišljanja zastrašujućih situacija, identifikacije sa punoljetnim pritvorenim licima, javljaju se obrambeni mehanizmi, što sve može doprinosti rizicima pogrešne procjene maloljetnika.

Zbog njihove ličnosti u razvoju, maloljetnici ne treba da budu pritvarani obavezno, već samo izuzetno, kada postoji izvjestan rizik da bi ostajanje na slobodi onemogućilo sprovođenje krivičnog postupka. Ne treba da budu pritvarani ni u ustanovama za osumnjičena punoljetna lica, kao što je kod nas slučaj - koliko god zatvorska uprava ulaže trud da spriječi da osumnjičena punoljetna lica dolaze u kontakt sa maloljetnicima, nemoguće je izbjeći rizik od zloupotrebe, zlostavljanja, kriminalnih uticaja i negativne identifikacije, već u ustanovama koje su posebno projektovane i organizovane za maloljetnike. Iskustveno - mjesec dana u pritvoru učini da maloljetnik počinje da razmišlja o sebi kao o osuđeniku i govori jezikom osuđenika, uz rizik da bude podstaknut na negativnu identifikaciju sa (punoljetnim) učiniocima krivičnih djela i/ili popularnost, da uspostavi kontakte sa punoljetnim pritvorenim licima, koji se mogu nastaviti i nakon izlaska iz pritvora, što je sve nedopustivo. Boravak maloljetnika u pritvoru u Istražnom zatvoru za punoljetna lica, bez ikakvog psihosocijalnog tretmana, procjene i prevencije rizika lišenja slobode, je nedopustivo u postupanju prema maloljetnicima. Ovo pogotovo što postojeća organizacija pritvora u Istražnom zatvoru za punoljetna lica ne obezbjeđuje maloljetnicima odgovarajuću brigu, zaštitu i svu potrebnu pomoć (koju nagovještava član 63 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku) – socijalnu, obrazovnu, psihološku, medicinsku i fizičku, pristup maloljetniku primjerenim obrazovnim i rekreativnim sadržajima, usmjeravanje na učenje, uključujući i zaštitu od mogućeg negativnog uticaja i postupanja odraslih lica osumnjičenih za izvršenje krivičnih djela sa kojima maloljetnici borave u pritvorskoj prostoriji i sa kojima dolaze u kontakt dok su u pritvoru.

Stoga, dok se ne uspostvi zasebno organizovani prostor za pritvor maloljetnika (odvojen od odraslih, odvojen od maloljetnika kojima je izrečena krivična sankcija), JU Centar „Ljubović“ je često izbor struke za maloljetnike koji treba da ostanu u pritvoru (kada su ispunjeni zakonom predviđeni uslovi za pritvor), kako bi se spriječio negativni uticaj pritvora i pritvorenih odraslih lica koji su smješteni u Istražni zatvor i drugih sa kojima maloljetnik boravi i/ili dolazi u kontakt i omogućila odgovarajuća podrška i pomoć od strane stručnih lica. Navedeno je, takođe, rješenje „u hodu“ koje traje i zabrinjava, posebno ovu ustanovu u čijoj nadležnosti nije pritvor i što stoga zahtijeva dodatni organizacijski i stručni napor ustanove.

JU Centar „Ljubović“ ima organizacionu jedinicu Prihvatna stanica, fizički odvojenu od ostalih organizacionih jedinica ustanove, na način da je kretanje maloljetnika moguće samo unutar Prihvatne stanice (za razliku od druge jedinice-Odjeljenja za institucionalni tretman, u okviru kojeg maloljetnik ima slobodu kretanja unutar odjeljenja, ustanove i van ustanove, dogovoreno sa nadležnim vaspitačem i pravilnikom ustanove). U Prihvatnoj stanici se, za vrijeme prvih sedam dana od smještaja, pravi individualni plan zaštite maloljetnika (JU Centar „Ljubović“ i centar za socijalni rad). Takođe, ustanova ima Prijemno odjeljenje sa dijagnostikom, gdje se maloljetnik upućuje nakon pravosnažne odluke suda, a gdje se utvrđuje etiologija i fenomenologija ponašanja djece u sukobu sa zakonom, vaspitni i obrazovni profil, porodične prilike, razvojne karakteristike, predlaže oblik zaštite i dalji tretman, u periodu od 1-3 mjeseca (postupak procjene traje najmanje jedan mjesec). Na taj način se, uz učešće centra za socijalni rad, koji je nadležan za procjenu maloljetnika u krivičnom postupku i Stručne službe, koja daje nalaz i mišljenje o maloljetniku i primjeni najprimjerenije vaspitne mjere (na osnovu

prikupljenih nalaza relevantnih ustanova i razgovora sa maloljetnikom i porodicom), može izvršiti sveobuhvatnija procjena maloljetnika. Takođe, na ovaj način se omogućava odgovarajuća podrška i pomoć maloljetniku od strane stručnih lica JU Centar „Ljubović“, koju nema za vrijeme izdržavanja pritvora u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija-Istražni zatvor za punoljetna lica, i angažovanje i dostupnost drugih stručnjaka iz lokalne zajednice, dodatnih mjera zaštite prava i dobrobiti maloljetnika.

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE/MALOLJETNIKA

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

U postupcima koji se tiču djece/maloljetnika na čiju su štetu učinjena krivična djela (djeca/maloljetna oštećena lica) i prema djeci/maloljetnicima koja su svjedoci krivičnih djela, u 2019. godini, državni tužioci su zatražili učešće Stručne službe u 34 krivična postupka/predmeta, za ukupno 47 djece/maloljetnika.

U 2019. godini nastavljen je rad Stručne službe: na 1 predmetu iz 2018. godine u kojem je procjena djeteta/oštećenog lica započeta krajem 2018. i završena u 2019. godini, sa preporukom da se dijete ne sasluša uslijed traumatizacije, anksioznosti i odnosa sa učiniocem, što se može odraziti na autentičnost djetetovog iskaza te dijete nije saslušano; i na 1 predmetu u kojem je procjena djeteta/oštećenog lica izvršena u 2018. godini, a u 2019. godini je spovedeno preporučeno saslušanje djeteta/oštećenog lica putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe. Primjenom audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta/maloljetnog lica u 2019. godini sprovedeno je ukupno 13 saslušanja djeteta/maloljetnog oštećenog lica. Na taj način u 2019. godini u Stručnoj službi se radilo sa ukupno 49 djece/maloljetnih oštećenih lica i svjedoka u 36 predmeta. Svi zahtjevi su obrađeni i ispunjeni.

TABELA 5: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nadležnom tužilaštvu i broju djece/maloljetnih lica kao oštećenih/svjedoka

Opština	ORGAN		STATUS djeteta/maloljetnog lica	
	ODT	VDT	Žrtva	Svjedok
Bar	1			1
Berane	1			1
Bijelo Polje		8	1	7
Cetinje	2		2	
Kolašin	4		3	1
Kotor	2		2	
Nikšić	3		3	
Podgorica	18	3	16	5
Rožaje	4		1	3
Ulcinj	1		1	
UKUPNO	36	11	29	18

Nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetnom oštećenom/svjedoku, u 2019. godini, je zatražilo 9 osnovnih državnih tužilaštava-ODT i to:

- ODT Bar (za 1 maloljetnika);
- ODT Berane (za 1 maloljetnika);
- ODT Cetinje (za 2 maloljetnika u 2 predmeta);
- ODT Kolašin (za 4 maloljetnika, u 3 predmeta);
- ODT Kotor (za 2 maloljetnika u 2 predmeta);
- ODT Nikšić (za 3 maloljetnika u 2 predmeta);
- ODT Podgorica (za 18 maloljetnika u 16 predmeta);
- ODT Rožaje (za 4 maloljetnika u 2 predmeta);
- ODT Ulcinj (za 1 maloljetnika).

Viša državna tužilaštva-VDT su zatražila nalaz i mišljenje Stručne službe, i to:

- VDT Bijelo Polje zatražilo je nalaz i mišljenje (za 8 maloljetnika u 2 predmeta)
- VDT tužilaštvo Podgorica (za 3 maloljetnika u 2 predmeta).

TABELA 6: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog lica kao oštećenog/svjedoka

R Br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakona	Ukupno oštećeni/svjedoci	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Ubistvo	143	3		3
2.	Teško ubistvo	144	1	1	
3.	Zlostavljanje	166a	2	1	1
4.	Proganjanje	168a	2	1	1
5.	Obljuba sa djetetom	206	7	3	4
6.	Nedozvoljene polne radnje	208	8	6	2
7.	Oduzimanje maloljetnog lica	217	1	1	
8.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	12	5	7
9.	Izazivanje opšte opasnosti	327	1	1	
10.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje	ND FN	6	3	3
11.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	4	4	
UKUPNO			47	26	21

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 9 vrsta krivičnih djela na štetu procjenjivane djece/maloljetnika.

Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetnici su najčešće bili izloženi krivičnim djelima sa elemenitima seksualnog nasilja (19) i nasilju u porodici (12).

Na štetu procjenjivane djece/maloljetnika, osumnjičena lica/učinioci su u većini punoljetna lica, a u dva predmeta učinioci su maloljetnici i to: u jednom predmetu 3 maloljetnika u vezi

krivičnog djela obluba sa djetetom (član 206 KZCG), a u drugom predmetu 1 maloljetnica u vezi krivičnog djela teško ubistvo u pokušaju (član 144 KZCG).

TABELA 7: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog lica kao oštećenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R. Br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakonika	Ukupno djece-oštećeni	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Zlostavljanje	166a	1	1	
2.	Proganjanje	168a	1	1	
3.	Obljuba sa djetetom	206	2	2	
4.	Nedozvoljene polne radnje	208	8	6	2
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	9	3	6
6.	Izazivanje opšte opasnosti	327	1	1	
7.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje	ND FN	3	2	1
8.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	4	4	
UKUPNO			29	20	9

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 6 vrsta krivičnih djela na štetu procjenjivane djece/maloljetnika (oštećeni).

Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetni oštećeni su najčešće bili izloženi krivičnim djelima sa elementima seksualnog nasilja (16) i nasilju u porodici (9).

Na štetu procjenjivane djece/maloljetnih oštećenih, osumnjičena lica/učinioci su u većini punoljetna lica, a u jednom predmetu učinioci su maloljetnici i to: 3 maloljetnika u vezi krivičnog djela obluba sa djetetom (član 206 KZCG).

TABELA 8: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu djeteta/maloljetnog kao svjedoka

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Ukupno djece-svjedoka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Ubistvo	143	3		3
2.	Teško ubistvo	144	1	1	
3.	Zlostavljanje	166a	1		1
4.	Proganjanje	168a	1		1
5.	Obljuba sa djetetom	206	5	1	4
6.	Oduzimanje maloljetnog lica	217	1	1	
7.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	3	2	1
8.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje	ND FN	3	1	2
UKUPNO			18	6	12

Osumnjičena lica/učinioci su izvršili 7 vrsta krivičnih djela o kojima su svjedočila procjenjivana djeca/maloljetnici.

Kada se posmatraju zahtjevi za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnih djela, djeca/maloljetni svjedoci su najčešće bili izloženi krivičnim djelima sa elemenitima fizičkog nasilja (8), zatim seksualnog nasilja (6) pa nasilju u porodici (4).

Na štetu procjenjivane djece/maloljetnih svjedoka, osumnjičena lica/učinioci su u većini punoljetna lica, a u dva predmeta učinioci su maloljetnici i to: u jednom predmetu 3 maloljetnika u vezi krivičnog djela obluba sa djetetom (član 206 KZCG), a u drugom predmetu 1 maloljetnica u vezi krivičnog djela teško ubistvo u pokušaju (član 144 KZCG).

TABELA 9: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema uzrastu djeteta/maloljetnog kao oštećenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R. Br.	Uzrast djeteta-oštećenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela	UKUPNO	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	4 godine	2	2	
2.	7 godina	3	1	2
3.	8 godina	2	2	
4.	9 godina	1	1	
5.	10 godina	3	1	2
6.	11 godina	7	4	3
7.	12 godina	4	2	2
8.	13 godina	1	1	
9.	14 godina	1	1	
10.	15 godina	2	2	
11.	16 godina	3	3	
UKUPNO		29	20	9

U 2019. godini zahtjevi za procjenu i pomoć Stručne službe odnosili su se na 29 djece/maloljetnih oštećenih i na 18 djece/maloljetnih svjedoka.

Kod kategorije djeteta/maloljetni oštećeni, nalaz i pomoć Stručne službe u 2019. godini češće je zatražen za djevojčice (20), nego za dječake (9), a raspon uzrasta djece/maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela na njihovu štetu bio je od 4 do 16 godina.

TABELA 10: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema uzrastu djeteta/maloljetnog kao svjedoka u vrijeme izvršenja krivičnog djela

R. Br.	Uzrast djeteta-svjedoka u vrijeme izvršenja krivičnog djela	UKUPNO	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	6 godina	1		1
2.	8 godina	2		2
3.	9 godina	1	1	
4.	11 godina	1	1	
5.	12 godina	6	3	3
6.	13 godina	4		4
7.	14 godina	1		1
8.	16 godina	2	1	1
UKUPNO		18	6	12

Kod kategorije djeteta/maloljetni svjedok, nalaz i pomoć Stručne službe u 2019. godini češće je zatražen za dječake (12), nego za djevojčice (6), a raspon uzrasta djece u vrijeme izvršenja krivičnog djela na štetu djeteta bio je od 6 do 16 godina.

TABELA 11: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nalazu Stručne službe o podobnosti djeteta/maloljetnog kao oštećenog za saslušanje u krivičnom postupku

R. Br.	Prijedlog Stručne službe	Ukupno djeca-oštećeni	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Da se sasluša putem audiovizuelne tehnike-AV za djecu	26	18	8
2.	Da se ne sasluša	2	2	
3.	Nije tražen nalaz i mišljenje, samo pomoć u toku direktnog saslušanja	1		1
UKUPNO		29	20	9

Od ukupno 29 djece/maloljetnih oštećenih za koje je zatraženo učešće Stručne službe u 2019. godini, Stručna služba je preporučila: saslušanje putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, za 26 djece/maloljetnih oštećenih; za 2 djece/maloljetnih oštećenih da se ne saslušavaju; a za 1 dijete oštećenog od Stručne službe nije zatražena procjena i priprema djeteta, već samo pomoć kod direktnog saslušanja.

Za 2 djece oštećenih Stručna služba je preporučila da se ne saslušavaju, uslijed konfliktnih porodičnih odnosa koji se mogu odraziti na autentičnost djetetovog iskaza, zbog djetetove anksioznosti, neusvojenog koncepta istina-laž, nerazumijevanja svrhe krivičnog postupka i uloga u krivičnom postupku. Odlukom državnog tužioca, od to dvoje djece, 1 dijete je saslušano putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, a 1 dijete nije saslušano.

Putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, je saslušano 12 djece/maloljetnih oštećenih (i 1 dijete za koje je procjena izvršena u 2018. godini, pred ODT Cetinje).

Preostala djeca/maloljetni oštećeni (16) su saslušani na sljedeći način: putem audiovizuelne tehnike za odrasle, uz pomoć Stručne službe (10 djece/maloljetnika); i direktno od strane državnog tužioca za maloljetnike, uz pomoć Stručne službe (6 djece/maloljetnika).

TABELA 12: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema nalazu Stručne službe o podobnosti djeteta/maloljetnog kao svjedoka za saslušanje u krivičnom postupku

R. Br.	Prijedlog Stručne službe	Ukupno djeca-svjedoci	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Da se sasluša putem audiovizuelne tehnike za djecu	18	6	12
2.	Da se ne sasluša			
UKUPNO		18	6	12

Stručna služba je u 2019. godini preporučila saslušanje putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, za 18 djece/maloljetnih svjedoka, a na navedni način nije saslušano ni jedno dijete, već su saslušani na sljedeći način: putem audiovizuelne

tehnike za odrasle, uz pomoć Stručne službe (9 djece/maloljetnika); direktno od strane državnog tužioca za maloljetnike, uz pomoć Stručne službe (9 djece/maloljetnika).

TABELA 13: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema načinu saslušanja djeteta/maloljetnog kao oštećenog/svjedoka u krivičnom postupku

	DA (saslušani primjenom AV tehnike za djecu)				NE										UKUPNO PO OŠTINAMA	
	ORGAN		STATUS		ORGAN		STATUS		Saslušani primjenom AV tehnike za odrasle		Direktno saslušani		Nije saslušan			
	ODT	VDT	Žrtva	Svjedok	ODT	VDT	Žrtva	Svjedok	Žrtva	Svjedok	Žrtva	Svjedok	Žrtva	Svjedok	DA	NE
Bar					1			1				1				1
Berane					1			1				1				1
Bijelo Polje		1	1			7		7		7					1	7
Cetinje	*				2		2		2							2
Kolašin					4		3	1	3	1						4
Kotor					2		2		2							2
Nikšić	2		2		1		1						1		2	1
Podgorica	9		9		9	3	7	5	2	1	5	4			9	12
Rožaje					4		1	3			1	3				4
Ulcinj					1		1		1							1
UKUPNO	11 (+1)*	1	12		25	10	17	18	10	9	6	9	1		12*	35

* +1 dijete-oštećeni za koje je postupak procjene izvršen u 2018. godini, a saslušano je u 2019.

Stručna služba je u 2019. godini preporučila saslušanje putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, za 45 djece/maloljetnika, a za 2 da se ne saslušavaju (uslijed konfliktnih porodičnih odnosa koji se mogu odraziti na autentičnost djetetovog iskaza, zbog djetetove anksioznosti, neusvojenog koncepta istina-laž, nerazumijevanja svrhe krivičnog postupka i uloga u krivičnom postupku).

Odlukom državnog tužioca, od ukupno 47 djece/maloljetnika oštećenih i svjedoka, saslušanje je sprovedeno:

- putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), uz pomoć Stručne službe saslušano je 12 djece/maloljetnih oštećenih i (+) 1 dijete za koje je postupak procjene izvršen u 2018. godini, a saslušano je u 2019. (*);
- putem audiovizuelne tehnike za odrasle (svi učesnici u krivičnom postupku su u jednoj prostoriji tokom saslušanja), uz pomoć Stručne službe, saslušano je 10 djece/maloljetnih oštećenih i 9 djece/maloljetnih svjedoka;
- direktno, uz pomoć Stručne službe saslušano je 6 djece/maloljetnih oštećenih i 9 djece/maloljetnih svjedoka;
- a 1 dijete-oštećeno nije saslušano.

TABELA 14: Prikaz djece/maloljetnih oštećenih za koje je zatraženo učešće Stručne službe i koji su saslušani putem AV tehnike za djecu, uz pomoć Stručne službe, po vrsti krivičnog djela i nadležnom državnom tužilaštvu

R.br.	Vrsta krivičnog djela-KD	Član Krivičnog zakonika	Primjena AV tehnike za djecu u ODT/VDT	Broj djece-žrtve	Broj djece-svjedoka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Djela obljuba sa djetetom u produženom trajanju	206	VDT	1		1	
2.	Nedozvoljene polne radnje	208	ODT	4		3	1
3.	Nasilje u porodici	220	ODT	2		1	1
4.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje		ODT	2		1	1
5.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje		ODT	3		3	
UKUPNO				12(+1)*		9	3

* +1 dijete-oštećeni za koje je postupak procjene izvršen u 2018. godini, a saslušano je u 2019.

Putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta (dijete i predstavnik Stručne službe su u zasebnoj prostoriji tokom saslušanja), uz pomoć Stručne službe, je saslušano 12 djece/maloljetnih oštećenih:

- ODT Podgorica: 9;
- ODT Nikšić: 2;
- VDT Bijelo Polje: (1) i
- 1 dijete za koje je procjena izvršena u 2018. godini (ODT Cetinje)*

te je u 2019. godini na navedeni način saslušano 13 djece/maloljetnih oštećenih.

Od 13 djece/maloljetnih oštećenih koji su saslušani pred ODT putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta, uz pomoć Stručne službe, ponovo je saslušano 2 djece, u vezi krivičnih djela sa elementima seksualnog zlostavljanja, i to: 1 dijete je ponovo saslušano direktno, uz pomoć Stručne službe, pred višim državnim tužilaštvom; a 1 dijete pred osnovnim sudom, putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta.

Takođe, 1 dijete svjedok, koje je saslušano direktno pred ODT, uz pomoć Stručne službe, saslušano je ponovo pred osnovnim sudom, na isti način, za krivično djelo nasilje u porodici.

Stručna služba se u praksi zalaže da se saslušanje djece/maloljetnih oštećenih i djece/maloljetnih svjedoka pred državnim tužiocem o okolnostima prijavljenog krivičnog djela obavi na zaštićujući način. Preporučuje se saslušanje djece/maloljetnika putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece, kako bi se zaštitili od ponavljanja iskaza i s tim u vezi moguće ponovne viktimizacije i traumatizacije, uz prethodnu pripremu djece/maloljetnika i uz pomoć Stručne službe, kako bi razgovor bio stručno prilagođen sposobnostima i potrebama djece/maloljetnika i postupku koji se vodi, olakšao davanje iskaza, kao i uz prisustvo zakonskog zastupnika (sa kojim dijete/maloljetnik ima uspostavljen odnos povjerenja i bez kolizije interesa) i centra za socijalni rad (kod kolizije interesa i/ili radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti i sačinjavanja plana zaštite djeteta/maloljetnika).

Takođe, Stručna služba se zalaže, obzirom da državni tužilac rukovodi izviđajem, za razmatranje pitanja o saslušanju djeteta/maloljetnika pred centrom bezbjednosti jer se dijete/maloljetnik saslušan pred policijskim inspektorom u pravilu ponovo saslušava u tužilaštvu, nerijetko se ponovo saslušava i prilikom različitih ljekarskih pregleda, u centru za socijalni rad, na sudu. Cjelishodnije bi bilo pred centrom bezbjednosti saslušati odraslu osobu koja prijavljuje krivično djelo na štetu djeteta/maloljetnika, osobe kojima se dijete/maloljetnik povjerio i njegove roditelje, a zatim u tužilaštvu snimiti djetetov/maloljetnikov iskaz, primjenom audiovizuelne tehnike, na način koji uvažava djetetove/maloljetnikove sposobnosti i potrebe, za šta su potrebne dvije fizički odvojene i komunikacijski povezane prostorije. Na taj način bi se obezbijedilo da dijete/maloljetnik svjedoči samo jednom, putem audiovizuelne tehnike primjene njegovim potrebama.

Položaj djeteta/maloljetnika u krivičnom postupku je složen, kako zbog njegovih razvojnih sposobnosti i vrste krivičnog djela učinjenog na njegovu štetu, tako i zbog djetetovog/maloljetnikovog odnosa sa učiniocem krivičnog djela i podnosiocem krivične prijave i zbog toga Stručna služba preporučuje i blagovremeno određivanje punomoćnika djetetu/maloljetnom oštećenom i djetetu/maloljetnom svjedoku.

TABELA 15: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnih djela na štetu djeteta/maloljetnog, koji su u srodstvu sa djetetom/maloljetnim oštećenim

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	muški	ženski	otac	majka	brat	djed	baba
1.	Nedozvoljene polne radnje	208	1		1				
2.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	7	1	6	1	1		
3.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje	ND FN	1	2		1		1	1
UKUPNO			9	3	7	2	1	1	1

11 djece/maloljetnih oštećenih je bilo u srodstvu sa ukupno 12 učinilaca krivičnih djela (nad jednim maloljetnikom izvršeno je krivično djelo nasilje u porodici, član 220 KZCG, od strane dva srodnika).

Radi se o sljedećem odnosu srodstva: otac (7), majka (2), brat (1), djed (1) i baba (1). Učinioci krivičnih djela su punoljetni, u većini muškog pola (9), a uzrast djece/maloljetnih oštećenih u vrijeme izvršenja krivičnog djela na njihovu štetu je od 4 do 16 godina. Podnosilac krivične prijave je u: 7 slučajeva majka; 2 slučaja otac (koji ne živi sa djetetom); 1 slučaju maloljetna oštećena; 1 slučaju po službenoj dužnosti (zdravstvena ustanova).

TABELA 16: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnog djela na štetu djeteta/maloljetnog, koja nisu u srodstvu sa djetetom/maloljetnim oštećenim

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	MUŠKI	ŽENSKI	POZNAT						NEPOZNAT
					UKUPNO	Prijatelj	Komšija	Partner roditelja	Poznanik	Školski drug	
1.	Zlostavljanje	166a		1							1
2.	Proganjanje	168a	1								1
3.	Obljuba sa djetetom	206	4		4			1		3*	
4.	Nedozvoljene polne radnje	208	7		6		3	1	2		1
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	1		1			1			
6.	Izazivanje opšte opasnosti	327	1		1	1					
7.	Nedefinisano KD - fizičko nasilje	ND FN	1								1
8.	Nedefinisano KD - seksualno nasilje	ND SN	4		3	1	2				1
UKUPNO			19	1	15	2	5	3	2	3	5

18 djece/maloljetnih oštećenih nije bilo u srodstvu sa ukupno 20 osumnjičenih/učinilaca krivičnih djela (nad jednim djetetom izvršeno je krivično djelo obljuba sa djetetom, član 206 KZCG, od strane tri školska druga).

Češće se radi o licima koja su poznata djetetu/maloljetnom (15), nego o nepoznatim licima (5). Kao poznati učinioци evidentirani su: komšija (5); partner roditelja (3), školski drug (3), prijatelj (2), poznanik (2). Učinioci krivičnog djela su u većini muškog pola (19) i u većini slučajeva su punoljetna lica (17), a uzrast djece/maloljetnih oštećenih je od 4 do 16 godina. Krivičnu prijavu su najčešće podnijeli: oba roditelja djeteta (9), zatim majka (3), otac (2), po službenoj dužnosti (4).

TABELA 17: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnih djela, koja su u srodstvu sa djetetom/maloljetnim svjedokom

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	muški	ženski	otac	majka	brat	sestra	dalji
1.	Ubistvo	143	6		3				3
2.	Teško ubistvo	144		1				1	
3.	Zlostavljanje	166a	1						1
4.	Oduzimanje maloljetnog lica	217		1		1			
5.	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	3		2		1		
UKUPNO			10	2	5	1	1	1	4

U kategoriji djeteta/maloljetni svjedok: 9 djece/maloljetnih svjedoka je bilo u srodstvu sa ukupno 12 osumnjičenih/učinilaca krivičnih djela (3 djeteta/maloljetnika su svjedočila o krivičnom djelu ubistvo, član 143 KZCG, koje su učinili njihov otac i daljnji srodnik). Češće se radi o osumnjičenom/učiniocu muškog pola i to: ocu (5), daljem srodniku (4) i bratu (1), nego o majci (1) i sestri (1). Osumnjičeni/učinioci su punoljetni, osim u 1 predmetu, u kojem se radi o maloljetnoj ženskoj osobi (sestra). Uzrast djece/maloljetnih svjedoka je od 8 do 16 godina.

TABELA 18: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema vrsti krivičnog djela i polu osumnjičenih lica/učinilaca krivičnog djela, koja nisu u srodstvu sa djetetom/maloljetnim svjedokom

R. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	MUŠKI	ŽENSKI	POZNAT				NEPOZNAT
					UKUPNO	Partner roditelja	Poznanik	Školski drug	
1.	Proganjanje	168a	1						1
2.	Obljuba sa djetetom	206	13		13	1		12	
3.	Nedefinisao KD – fizičko nasilje	ND FN	3		3		3		
UKUPNO			17		16	1	3	12	1

U kategoriji djeteta/maloljetni svjedok: 9 djece/maloljetnih svjedoka nije bilo u srodstvu sa ukupno 17 učinilaca krivičnih djela (4 djeteta su svjedočila o krivičnom djelu obljuba sa djetetom, član 206 KZCG, koje su učinila njihova 3 školska druga).

Cešće se radi o poznatom (16), nego o nepoznatom učiniocu krivičnog djela (1). Kao poznati učiniooci evidentirani su: školski drug, poznanik (3), partner roditelja (1). Svi učiniooci su muškog pola, više je punoljetnih učinioaca, a u jednom predmetu su učiniooci krivičnog djela 3 maloljetna lica. Uzrast djece/maloljetnih svjedoka je od 6 do 16 godina.

TABELA 19: Prikaz zahtjeva za učešće Stručne službe prema podnosiocu prijave da je na štetu djeteta/maloljetnog izvršeno krivično djelo

Državno tužilaštvo	Roditelji	Majka	Otac	Po službenoj dužnosti	Dijete-oštećeni	UKUPNO
Bijelo Polje	1					1
Cetinje				1	1	2
Kolašin			2	1		3
Kotor		2				2
Nikšić	2	1				3
Podgorica	6	6	2	2		16
Rožaje		1				1
Ulcinj				1		1
UKUPNO	9	10	4	5	1	29

Kao podnosilac prijave da je na štetu djeteta/maloljetnog lica učinjeno krivično djelo, najčešće se pojavljuju: majka (10) i oba roditelja (9), zatim slijede prijave po službenoj dužnosti (5), otac (4) pa dijete/maloljetni oštećeni (1).

Kod kategorije dijete/maloljetni oštećeni koji su u srodstvu sa osumnjičenim/učiniocem, podnosilac krivične prijave je u: 7 slučajeva majka; 2 slučaja otac (od kojih 1 otac ne živi sa djetetom, a podnio je prjavu protiv majke djeteta za krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, čl. 220 KZCG); 1 slučaju maloljetna oštećena; 1 slučaju po službenoj dužnosti (zdravstvena ustanova).

Kod kategorije dijete/maloljetni oštećeni koji nisu u srodstvu sa osumnjičenim/učiniocem, krivičnu prijavu su najčešće podnijeli: oba roditelja djeteta (9), zatim majka (3), otac (2), po službenoj dužnosti (4).

PREDUZIMANJE DODATNIH MJERA ZAŠTITE PRAVA I DOBROBITI DJETETA/MALOLJETNIKA

Na poziv Osnovnog suda-OS, Stručna služba je učestvovala na glavnom pretresu u 3 krivična postupka za zaštitu djece-oštećenih: za 1 dijete, koje je saslušano, direktno pred ODT Podgorica i zatim je ponovo, direktno saslušano pred OS Podgorica (za krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, član 220 KZCG); za 1 dijete, koje, shodno nalazu i mišljenju Stručne službe, nije saslušano ni pred ODT Podgorica ni pred OS Podgorica (za krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, član 220 KZCG); za 1 dijete, koje, shodno nalazu i mišljenju Stručne službe, nije ponovo saslušano pred OS Ulcinj (prethodno je saslušano pred ODT Ulcinj, primjenom audiovizuelne tehnike za odrasle i uz pomoć Stručne službe; za krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 KZCG).

Stručna služba je u 2019. godini za ukupno 32 djece/maloljetnih (25 oštećenih i 7 svjedoka) preporučila i postavljanje punomoćnika (radi zaštite ličnosti djeteta/maloljetnika i pravičnosti), shodno članu 95 Zakona o postupanju prema maloljetnicima. Kod djece/maloljetnih oštećenih, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog zlostavljanja (15); nasilju u porodici (6); sa elementima fizičkog nasilja (4). Kod djece/maloljetnih oštećenih, radilo se o krivičnim djelima: sa elementima fizičkog nasilja (4); sa elementima seksualnog nasilja (2), nasilju u porodici (1).

Za 13 dece/maloljetnika je preporučeno da, zbog mogućeg konflikta interesa i/ili konflikta lojalnosti, u krivičnom postupku umjesto zakonskog zastupnika učestvuje predstavnik centra za socijalni rad. Radilo se o krivičnim djelima: nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, član 220 (7); sa elementima seksualnog zlostavljanja (4); i sa elementima fizičkog nasilja (2).

Takođe, za 1 maloljetno oštećeno lice je preporučeno naročito pažljivo postupanje, bez susreta sa osumnjičenim licem tokom saslušanja i u službenim prostorijama u toku krivičnog postupka (za krivično djelo zlostavljanje, član 166a).

Stručna služba u svakodnevnom radu inicira i prihvata razmjenu nalaza i mišljenja sa institucijama koje postupaju u zaštiti prava djeteta, uz isticanje primarnog cilja – najoptimalnija, sveobuhvatna zaštita djeteta.

U vezi zahtjeva iz 2019. godine, za ukupno 25 djece/maloljetnih (16 oštećenih i 9 svjedoka) Stručna služba je preporučila upućivanje na psihološko-psihijatrijski tretman u okviru zdravstvenog sistema (Centar za autizam, razvojne smjetnje i dječiju psihijatriju; Dom zdravlja). Radilo se o krivičnim djelima: sa elementima seksualnog nasilja (12), sa elementima fizičkog nasilja (10) i nasilju u porodici (3).

U 2019. godini za ukupno 19 djece/maloljetnih (10 oštećenih i 9 svjedoka) preporučeno je da se nalaz Stručne službe prosljedi i centru za socijalni rad radi preduzimanja mjera iz njihove

nadležnosti (podrška i pomoć djeci/porodici, nadzor nad vršenjem roditeljskog prava). Radilo se o krivičnim djelima: sa elementima fizičkog nasilja (8), sa elementima seksualnog nasilja (6) i nasilju u porodici (5).

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

PRIKUPLJANJE PODATAKA I IZRADA GODIŠNJE EVIDENCIJE O ALTERNATIVNIM MJERAMA

U 2019. godini izrečeno je 99 alternativnih mjera, detaljan prikaz slijedi u dijelu Izvještaja o radu Stručne službe naslovljenom „Izvještaj o primjeni alternativnih mjera izrečenih maloljetnim učinocima krivičnih djela u 2019. godini“ (str. 37).

Stručna služba evidentira maloljetnike kojima su izrečene alternativne mjere na način da državni tužioci za maloljetnike i centri bezbjednosti Stručnoj službi dostavljaju kopije izrečenih odluka. U cilju uspostavljanja i razvoja dobre saradnje u postupcima koji se vode prema maloljetnicima, obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, kao i zbog ažurnog vođenja propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i devet vrsta vaspitnih naloga) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se periodično obraća tužilaštvima. Zbog obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi, ZOPPMUKP, član 10 i 68) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se obraća i Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, centrima i odjeljenjima bezbjednosti.

Evidentirajući i analizirajući podatke prikupljene iz dostavljenih odluka (Stručnoj službi se ne dostavljaju cjelokupni spisi) uočeno je da često nedostaju podaci: JMBG maloljetnika, nadimak, podaci o školi (naziv škole, obrazovni smjer) i razredu te da li je maloljetnik redovni ili vanredni učenik, ime i prezime drugog roditelja, rođeno prezime majke. Takođe, posebno kod analize izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja važan je opis krivičnog djela iz kojeg se vidi da li se radi o nasilju između vršnjaka, primjeni nedozvoljenih sredstava i dr. Navedeni podaci bi pružili korisne informacije u cilju praćenja kriminaliteta maloljetnika, povezivanja sa lokalnom zajednicom, odnosno iniciranja i sprovođenja zajedničkih preventivnih i drugih mjera zaštite u zajednici u kojoj maloljetnik živi i školuje se.

Shodno članu 101 ZOPPMUKP i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore br. 42/2012) državna tužilaštva i centri bezbjednosti su dužni da dostavljaju Stručnoj službi odluke o izrečenim alternativnim mjerama prema maloljetnicima, sa sljedećim podacima:

- lično ime (nadimak) maloljetnika i njegova oba roditelja
- datum i mjesto rođenja maloljetnika
- JMBG maloljetnika
- zanimanje maloljetnika (uključujući i podatke o školovanju; naziv škole, obrazovni smjer, razred)
- prebivalište
- zakonski okvir krivičnog djela, član zakona, datum izvršenja krivičnog djela
- o alternativnoj mjeri: broj i datum donošenja odluke o alternativnoj mjeri (upućivanje), kao i o vrsti, trajanju, primjeni, zamjeni, ukidanju alternativne mjere, odbacivanju krivične prijave (dostava svih odluka: rješenje o upućivanju; rješenje o primjeni; rješenje o zamjeni; rješenje o ukidanju; rješenje o odbačaju krivične prijave).

Uočava se, kada je, u postupku posredovanja, prilikom poravnanja maloljetnika sa oštećenim licem sačinjen sporazum o nadoknadi štete davanjem novčanog iznosa, ponekad nedostaje, a potrebno je dostaviti Stručnoj službi i rješenje o upućivanju na posredovanje i rješenje o primjeni vaspitnog naloga, odnosno povratnu informaciju o roku izvršenja obaveze te da li je obaveza u potpunosti izvršena (npr. dogovoreno obeštećenje putem davanja novčanog iznosa koji će se isplatiti u ratama) ili kada se radi o drugoj vrsti poravnanja (radno i drugo angažovanje maloljetnika) koje zahtijeva praćenje izvršenja. Navedeno takođe predstavlja sadržaj propisane evidencije o alternativnim mjerama.

S tim u vezi uočava se nedostatak podzakonskog akta koji prati primjenu vaspitnih naloga, odnosno neujednačenost u postupanju. Kod primjene vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim, članom 105 stav 1 ZOPPMUKP, propisano da državni državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje o upućivanju maloljetnika na postupak posredovanja; po prijemu postignutog sporazuma, državni državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje o primjeni vaspitnog naloga, član 106 stav 3. Tako bi se rješenjem o primjeni vaspitnog naloga propisalo šta maloljetnik treba da uradi ili povrdilo da je maloljetnik već izvršio dogovorenu obavezu (član 106 stav 4) – izvinio se oštećenom licu, i to u toku samog postupka posredovanja, što je i najčešći predmet i način poravnanja i praksa postupanja. Članom 106 stav 6, propisuje se da državni tužilac sprovodi postupak izvinjenja maloljetnika, kada je izvinjenje predmet poravnanja postignut u postupku posredovanja, iz čega proizilazi da su se maloljetnik i oštećeni sporazmijeli da će se njihov spor riješiti izvinjenjem pred državnim tužiocem. Praksa ukazuje da se maloljetnik izvinio oštećenom licu za vrijeme samog postupka posredovanja i da je to opšteprihvaćeno od strane državnog tužioca za maloljetnike kao uspješno izvršena obaveza maloljetnika, nakon čega se donosi rješenje o odbačaju krivične prijave. Uočava se da nedostaje odluka/rješenje državnog tužioca o postignutom poravnanju, a otuda i teškoće u primjeni i praćenju sprovođenja dogovorene obaveze maloljetnika, posebno kada obaveza maloljetnika nije da se izvini, nego da svojim trudom, radom, novčanim (npr. iznos, način uplate novčane nadoknade, u ratama, pribavljanje žiro računa, dostavljanje dokaza o uplati) ili nenovčanim obeštećenjem (npr. farbanje ograde; sadnja polomljenog cvijeća; obavljanje pomoćnih poslova u organizaciji u kojoj je pričinjena šteta) nadoknadi učinjenu štetu, pogotovo kada je dogovoren vremenski rok (npr. u toku dana, mjeseca, više mjeseci). Dešava se da državni tužilac, po prijemu pisanog sporazuma postignutog u postupku posredovanja, čeka na povratnu informaciju o ispunjavanju dogovorene obaveze, maloljetnik i oštećeno lice imaju samo odluku o upućivanju u postupak posredovanja, ne dobijaju odluku o primjeni vaspitnog naloga i ne znaju kako da sprovedu dogovor postignut pred posrednikom. U nekim slučajevima državni tužilac sporazum o poravnanju dostavlja Stručnoj službi ili Stručna služba inicira provjeru nakon dostavljene odluke u upućivanju maloljetnika na postupak poravnanja, što opet zavisi od ažurne dostave odluka, a centar za socijalni rad, kojemu je propisano da prati primjenu vaspitnog naloga, u saradnji sa posrednikom, ostaje uskraćen za svaku informaciju.

Takođe, uslijed nedostavljanja Stručnoj službi kompletnih spisa predmeta maloljetnika ili kopija spisa, dešava se da Stručna služba nema informaciju o izrečenom vaspitnom nalogu i potrebi praćenja izvršenja vaspitnog naloga i/ili da nedostaju dokumenta na osnovu kojih se unose podaci u propisanu evidenciju. Uslijed nedostavljanja ili neblagovremenog dostavljanja kompletne dokumentacije dolazi do nepotpune evidencije maloljetnika kojima su izrečene alternativne mjere, a ponekad se, u usmenoj komunikaciji, dese i greške u prenošenju informacija. Neuočavanje navedenog donosi rizik pogrešnog evidentiranja i predstavljanja alternativnih mjera generalno, a na pojedinačnom nivou davanje netačnih podataka o konkretnom maloljetniku i s tim u vezi izricanje neadekvanih mjera, kako vaspitnih, tako i porodično-pravnih, socijalnih.

Tokom 2019. godine, Stručna služba je nastavila sa vođenjem dokumentacije, pisane i elektronske evidencije, na osnovu koje je uredila i pripremila za štampanje godišnju publikaciju o izrečenim alternativnim mjerama, u obliku propisane ukoričene knjige sa formiranim evidencijskim listom sa podacima za svakog maloljetnika, kao i dodatak - tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2019. godini. Navedeni poslovi se i dalje obavljaju korišćenjem sopstvenih resursa, a u nedostatku standardizovane baze podataka o maloljetnicima koja je nužna (ne postoji mehanizam za sveobuhvatno prikupljanje takvih podataka u državnim tužilaštvima).

SKLAPANJE SPORAZUMA I OBEZBJEĐIVANJE USLOVA ZA SPROVOĐENJE VASPITNIH NALOGA

U periodu od 2013-2018. godine Stručna služba je sklopila sporazum sa ukupno 132 institucije/organizacije za sprovođenje vaspitnog naloga-obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga-uključivanje u određene sportske aktivnosti, a tokom 2019. godine sa još jednom organizacijom. Tako se od 2019. godine navadeno dva vaspitna naloga mogu izvršavati u 133 organizacije u Crnoj Gori.

U cilju obezbjeđivanja uslova za kvalitetnije sprovođenje 3 vrste vaspitnih naloga, i dalje su u primjeni obrasci koje je, u toku 2015. godine, Stručna služba kreirala i to:

- obrazac - dnevnik rada maloljetnika, u okviru vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti
- obrazac – izvještaj o praćenju izvršenja vaspitnog naloga u ustanovi/organizaciji, u kojoj se izvršava vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti
- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad
- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – redovno pohađanje škole, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad

U 2017. godini Stručna služba je kreirala obrasce za kvalitetniju primjenu još 3 vrste vaspitnih naloga i to:

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima
- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim
- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji

U 2018. godini Stručna služba je kreirala obrazac za kvalitetniju primjenu još jednog vaspitnog naloga, i to:

- obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola i droge

Kroz primjenu vaspitnih naloga, potvrđeno je da kreirani obrasci omogućavaju odgovorno i jednostavno vođenje pisane dokumentacije, kao i transparentnost i blagovremeni uvid u sve aktivnosti, svim učesnicima u primjeni vaspitnih naloga. Obrasci su se pokazali posebno značajnim u situaciji bilo kakve poteškoće/problema jer je poteškoća/problem riješen odmah,

prema planiranim koracima, čime se jača otvorena i jasna međusobna komunikacija i povezuju svi učesnici u primjeni vaspitnog naloga.

Obrasci su dostupni na internet stranici Vrhovnog državnog tužilaštva, odjeljak Stručna služba.

OSIGURANJE MALOLJETNIKA OD POVREDA ZA VRIJEME PRIMJENE VASPITNOG NALOGA

Zakonom o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP je propisano da Stručna služba osigurava maloljetnika od povreda u toku primjene vaspitnog naloga - uključivanje u sportske aktivnosti (član 20) i od profesionalnih oboljenja i povreda na radu za vrijeme primjene vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (član 21).

Osiguranje maloljetnika od povreda za vrijeme primjene navedena dva vaspitnog naloga je rezultat nastojanja Stručne službe (od 2013.) da se dogovori rješenje problema i jasna procedura osiguranja maloljetnika za vrijeme izvršenja vaspitnog naloga, kao preduslov za sklapanje sporazuma sa institucijama i organizacijama i to kako zbog zaštite maloljetnika u krivičnom postupku i na radu/sportskim aktivnostima, tako i zbog međusobnog povjerenja svih učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga. Problem je riješen nakon što je uvažena navedena inicijativa Stručne službe u procesu donošenja Zakona o Izmjenama i dopunama ZOPPMUKP (2018.).

Tokom sprovođenja vaspitnog naloga nije moguće da dođe do profesionalnog oboljenja, obzirom da se vaspitni vaspitnog nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada izvrši u trajanju oko dva mjeseca (maksimalnih 60 sati radnog angažovanja) pa je Stručna služba obezbijedila osiguranje od povreda na radu.

Na taj način, u 2019. godini obezbijeđeno je osiguranje za 3 maloljetnika.

DOSTAVA IZVJEŠTAJA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA I DRUGIM PITANJIMA IZ DOMENA RADA STRUČNE SLUŽBE, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Dana 27.11.2019. godine, sačinjene su informacije za istraživanje koje obuhvata analizu pravnog okvira i razgovore sa ključnim akterima u pravosudnom sistemu o pristupu djece pravdi, koje sprovodi NVO Građanska alijansa, u sklopu realizacije projekta „Pristup pravdi za djecu“, u partnerstvu sa UNICEF-om.

Dana 10.12.2019. godine pripremljeni su podaci koji se odnose na postupanje državnog tužilaštva u 2019. godini prema: maloljetnim učiniocima krivičnih djela, djeci/maloljetnim oštećenim licima i djeci/maloljetnim svjedocima krivičnih djela, za potrebe redovnog godišnjeg izvještavanja UNICEF-a o položaju djece u Crnoj Gori, u cilju praćenja napretka u oblastima koje se tiču zaštite prava djece.

Godišnji izvještaji su dostupni na internet stranici Vrhovnog državnog tužilaštva, odjeljak Stručna služba

PRIMJENA AUDIOVIZUELNE TEHNIKE PRIMJERENE POTREBAMA DJECE

Audiovizuelno snimanje svjedočkog iskaza primjereno potrebama djeteta/maloljetnika se počelo primjenjivati na inicijativu Stručne službe, počevši od maja 2016. godine (iako je ZOPPMUKP u primjeni od septembra 2012.), pred ODT Podgorica, u prostorijama Stručne službe, gdje postoje dvije tehnički povezane prostorije za audiovizuelno saslušanje djece/maloljetnika (bez čekaonice za djecu).

Za saslušanje djece putem audiovizuelne tehnike, na način koji uvažava djetetove sposobnosti i potrebe, su potrebne dvije prostorije, kako bi dijete bilo u jednoj prostoriji sa predstavnikom

Stručne službe, koji ispituje dijete (shodno zahtjevima državnog tužioca za maloljetnike, prilagođeno sposobnostima i potrebama djeteta), a u drugoj, tehnički povezanoj prostoriji nalazi se državni tužilac za maloljetnike koji rukovodi saslušanjem putem tehničke veze sa predstavnikom Stručne službe. Uz državnog tužioca za maloljetnike su prisutni i branilac, zapisničar, tehničko lice, predstavnik centra za socijalni rad, zakonski zastupnik, nekad punomoćnik, prevodilac, a stranke u postupku mogu putem audiovizuelne tehnike da posmatraju dijete i čuju razgovor koji sa djetetom obavlja predstavnik Stručne službe i, uz dozvolu tužioca, postave pitanje.

Slijede podaci o dosadašnjoj primjeni audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece – zaštita djece/maloljetnih oštećenih i svjedoka, čemu prethodi zahtjev državnog tužioca da Stručna služba izvrši procjenu i da pomaže prilikom saslušanja djeteta:

- u 2013., 2014., 2015. godini nema primjene audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece/maloljetnika u državnim tužilaštvima:
 - u 2013. godini tražena je procjena Stručne službe za 4 djece/maloljetnika
 - u 2014. godini tražena je procjena Stručne službe za 2 djece/maloljetnika
 - u 2015. godini tražena je procjena Stručne službe za 8 djece/maloljetnika
- počevši od maja 2016. godine (iako je ZOPPMUKP u primjeni od septembra 2012.), audiovizuelno snimanje svjedočkog iskaza primjereno potrebama djece se počelo obavljati na inicijativu Stručne službe, u prostorijama Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva u Podgorici, gdje postoje dvije tehnički povezane prostorije za snimanje saslušanja djece (bez čekaonice za djecu), što je ujedno i radni prostor Stručne službe:
 - u 2016. godini tražena je procjena Stručne službe za: 26 djece; putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz podršku Stručne službe saslušano je 8 djece pred 2 državna tužilaštva: ODT Podgorica (7); VDT Podgorica (1); uzrasta od 7 do 15 godine
 - u 2017. godini tražena procjena Stručne službe za: 25 djece; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe, saslušano je 9 djece, pred 3 državna tužilaštva: ODT: Podgorica (5) i Nikšić (3); VDT Podgorica (1), uzrasta od 8 do 14 godina
 - u 2018. godini tražena procjena Stručne službe za: 40 djece; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz podršku Stručne službe saslušano je 7 djece pred 2 tužilaštva: ODT Podgorica (6); VDT Podgorica (1 dijete za koje je procjena izvršena u 2017. godini), uzrasta 9 do 15 godina
 - u 2019. godini tražena procjena Stručne službe za: 47 djece/maloljetnika; a putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz podršku Stručne službe saslušano je 12 djece (i 1 dijete iz 2018.; ukupno 13 djece), pred 4 tužilaštva: ODT Podgorica (9); ODT Nikšić: (2); VDT Bijelo Polje: (1) i ODT Cetinje (1 dijete za koje je procjena izvršena u 2018. godini), uzrasta od 4 do 13 godina.

Od maja 2016. godine, kada je primijenjeno prvo saslušanje djeteta/maloljetnog oštećenog/svjedoka putem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta i uz pomoć Stručne službe (pred ODT Podgorica), do 31.12.2019. godine, na taj način je saslušano ukupno 37 djece/maloljetnika, i to pred:

- ODT Podgorica (27);
- ODT Nikšić (5);

- ODT Cetinje (1), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama Stručne službe;
- VDT Podgorica (3), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama Stručne službe;
- VDT Bijelo polje (1), korišćenjem audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta koja se nalazi u prostorijama ODT Bijelo Polje,

a procjena Stručne službe je zatražena za ukupno 152 djece/maloljetnika.

Audiovizuelna tehnika za snimanje iskaza djece je donirana od strane UNICEF-a za potrebe devet tužilaštava, 2013. godine, u periodu intenzivne podrške UNICEF-a Vladi Crne Gore u reformi maloljetničkog pravosuđa.

Postojeća, donirana, oprema u tužilaštvima iz 2013. godine je bila funkcionalna u tri osnovna državna tužilaštva (Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje) u 2017. godini, a 2017. godine nije bilo planiranih ni raspoloživih sredstava za dalje servisiranje opreme.

U 2018. godini Stručna služba je inicirala upotrebu i provjeru audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djece u državnim tužilaštvima, posebno u dijelu otklanjanja kvara na opremi u Podgorici, koji je rezultirao saslušanjem dvoje djece putem audiovizuelne tehnike za odrasle, što je ometajuće i za dijete i za krivični postupak. Kvar je otklonjen posredstvom Službe za informaciono komunikacione tehnologije i multimedije Vrhovnog državnog tužilaštva, a na inicijativu Stručne službe razmatrana je mogućnost obezbjeđivanja nove audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta.

I u 2019. godini kvar na audiovizuelnoj tehnici za saslušanje djece u prostorijama Stručne službe, je otklonjen posredstvom Službe za informaciono komunikacione tehnologije i multimedije Vrhovnog državnog tužilaštva, a na inicijativu Stručne službe razmatrana je mogućnost obezbjeđivanja nove audiovizuelne tehnike primjerene potrebama djeteta. Postojeća, donirana, oprema u tužilaštvima iz 2013. godine je bila funkcionalna u 2019. godini u tri osnovna državna tužilaštva (Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje).

Takođe, iz sredstava Vrhovnog državnog tužilaštva, 2019. godine, obezbijeđena je odgovarajuća oprema za audiovizuelno saslušanje djece/maloljetnika (i odraslih) za ODT Berane.

Dosadašnja iskustva u primjeni audiovizuelne opreme za saslušanje djece ukazuju na potrebu otklanjanja nedostatka mogućnosti za obradu audio signala - tzv. prečišćavanje zvuka (napomena: što je nužna komponenta kod audio snimanja djece koja su traumatizovana pa pričaju tiho, isprekidano, kroz plač; nemaju razvijenu artikulaciju, imaju govorne teškoće i dr. na strani djece, a na strani prostornih uslova su npr. gipsani zidovi; što sve pravi šumove i ometa jasnoću zvuka, kako u trenutku saslušanja, tako i kod preslušavanja audio zapisa i pravljenja transkripta). Takođe, prostorije za snimanje djece su opredijeljene u opšte poznatim nedostajućim prostornim kapacitetima svih tužilaštava (prostorije za audiovizuelno snimanje djece su istovremeno i prostor za rad službenika Stručne službe). Otuda ni u jednom tužilaštvu ne postoje čekaonice za djecu (koje štite djecu od izloženosti pogledima, pitanjima drugih lica; sa sadržajima primjerenim djeci; stručnom podrškom), što sve utiče na bezbjednost djece u krivičnom postupku, davanje svjedočkog iskaza i kvalitet rada prema profesionalnim i međunarodnim standardima.

Stoga je Stručna služba, u 2018. i 2019. godini, inicirala i dala doprinos u planiranju prostorija za rad u Stručnoj službi i prostorija za audiovizuelno saslušanje primjereno potrebama djeteta, kao i čekaonice za djecu u okviru projekta nove zgrade državnog tužilaštva

DAVANJE MIŠLJENJA O ZAKONSKIM/PODZAKONSKIM AKTIMA KOJI SE ODNOSI NA ZAŠTITU MALOLJETNIKA ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Dana 23.01.2019. godine, na zahtjev Ministarstva pravde, pripremljeni su podaci o realizaciji mjera iz Akcionog plana za implementaciju Strategije reforme pravosuđa za period od 1. jul do 31. decembar 2018.godine, o primjeni alternativnih mjera prema maloljetnicima u krivičnom postupku.

Dana 29.08.2019. godine, na zahtjev Ministarstva pravde, sačinjen je izvještaj o primjeni Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa akcionim planom 2017-2021-Strategije, za period od 01.01. do 01.08.2019. godine, u dijelu koji se odnosi na rad Vrhovnog državnog tužilaštva i s tim u vezi obaveza koje su tužilaštvu delegirane Strategijom. Takođe pripremljeni su i komentari na tri dokumenta: Akcioni plan Strategije; Stepen realizacije Akcionog plana po resorima, polovina 2018.; Izvještaj o sprovođenju Strategije za 2019. godinu.

SARADNJA SA USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA

U aktuelnim postupcima prema maloljetnicima, Stručna služba je sarađivala sa centrima za socijalni rad-CSR u: Baru; Bijelom Polju; Beranama i Područnoj jedinici u Andrijevići (CSR za opštine Berane, Andrijevića i Petnjica); Cetinju; Danilovgradu, Herceg Novom; Područnoj jedinici u Kolašinu (CSR za opštine Mojkovac i Kolašin); Kotor; Nikšić; Podgorica, PJ Golubovci i PJ Tuzi (CSR za Glavni grad Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi); Rožaje, Ulcinj.

U aktuelnim postupcima prema maloljetnicima, Stručna služba je sarađivala sa:

- Crveni krst u Herceg Novom
- Centar za autizam, razvojne smetnje i dječiju psihijatriju
- JU Centar "Ljubović"
- JU Dječiji dom "Mladost"
- JZU Dom zdravlja Bar
- JZU Dom zdravlja Berane
- JZU Dom zdravlja Herceg Novi

Stručna služba je sarađivala i/ili posjetila škole u vezi maloljetnika prema kojima je u toku pripremni postupak:

- JU Srednja elektrotehnička škola "Vaso Aligrudić", Podgorica
- JU Srednja stručna škola "Ivan Uskoković", Podgorica

Za vrijeme primjene vaspitnih naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada; uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji, Stručna služba je kontaktirala/izvršila obilazak sljedećih ustanova i organizacija:

- Centar za socijalni rad Podgorica, Porodično savjetovalište
- Crveni krst Crne Gore
- Crveni krst Crne Gore, Distributivni centar Cijevna, Podgorica
- Crveni krst Glavnog grada Podgorica
- JZU Dom zdravlja Bar
- JZU Dom zdravlja Herceg Novi
- JZU Dom zdravlja Podgorica, Centar za mentalno zdravlje

- NVO Djeca Crne Gore, Podgorica, Tuzi
- OŠ “Božidar Vuković-Podgoričanin”, Podgorica
- JU Srednja stručna škola “Ivan Uskoković”, Podgorica
- JU Gimnazija “Slobodan Škerović”, Podgorica

Takođe, Centar za posredovanje Crne Gore i UNICEF periodično od Stručne službe potražuju podatke o primjeni alternativnih mjera prema maloljetnicima.

SARADANJA SA MEDIJIMA

Dana 19.03.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je u televizijskoj emisiji Reflektor, Televizija Vijesti, na temu nasilja među maloljetnicima i činjenja najtežih krivičnih djela od strane maloljetnika, u svijetlu aktuelnih dešavanja u vezi maloljetnika u Crnoj Gori.

Dana 24.03.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je kao sagovornik dnevnog lista Pobjeda, na temu zaštite djece od seksualnog zlostavljanja.

Dana 27.03.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je u televizijskoj emisiji Boje jutra, Televizija Vijesti, na temu nasilje nad djecom, zaštita djece od pedofila.

Dana 23.04.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, je bila sagovornik dnevnog lista Pobjeda na temu tjelesnog kažnjavanja djece.

Dana 31.05.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je u televizijskoj emisiji Boje jutra, Televizija Vijesti, na temu Međunarodni dan djeteta.

Dana 03.06.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, bila je sagovornik Portala Perspektiva plus iz Bosne i Hercegovine, produkcija Radio Slobodna Evropa, na temu nasilje među vršnjacima.

Dana 06.09.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, bila je sagovornik Portala Fos Media, na temu nasilje među vršnjacima.

Dana 10.09.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je u televizijskoj emisiji Boje jutra, Televizija Vijesti, na temu činjenje teških krivičnih djela od strane maloljetnika, u svijetlu aktuelnih dešavanja u vezi maloljetnika u Crnoj Gori.

Dana 04.10.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe je dala intervju za Portal Analitika o postupanju prema moljetnicima u krivičnom postupku.

Dana 23.12.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je, kao jedna od izlagačica, na pres konferenciji “Podrška efikasnom upravljanju mehanizmom krivičnih snakcija u Crnoj Gori”, u organizaciji Centra za demokratiju i ljudska prava-CEDEM. Povod konferencije je završetak istoimenog projekta, koji je realizovao CEDEM, uz podršku Ministarstva pravde - Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, a cilj pres konferencije da podstakne pažnju javnosti na primjenu alternativnih sankcija/mjera.

UČEŠĆE NA STRUČNIM SKUPOVIMA

Dana 06.02.2019. godine Stručna služba je učestvovala na sastanku posvećenom prezentaciji i diskusiji o ostvarenim rezultatima u periodu 2017-2018. i o planiranju rada za period 2019-2020, shodno programu saradnje Vlade Crne Gore i UNICEF-a. Predstavljeni su ključni

rezultati Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a (2017-2018) i Strateški plan UNICEF-a za period 2018-2021. Sastanak je održan u Podgorici, u Hotelu Centre Ville.

Dana 14.02.2019. godine Stručna služba je učestvovala je na sastanku posvećenom predstavljanju i diskusiji o Nacrtu Strategije za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. Izradom Strategije za ostvarivanje prava djeteta sa Akcionim planom (2019-2023) koordinira Ministarstvo rada i socijalnog staranja uz ekspertsku podršku UNICEF-a. Sastanak je održan u Podgorici, u Eko zgradi Ujedinjenih nacija.

Dana 06.03.2019. godine Stručna služba je učestvovala na sastanku posvećenom konsultacijama o primjeni alternativnih mjera prema maloljetnicima u krivičnom postupku, u okviru projekta "Alternativne sankcije – od kazne do reintegracije", koji sprovodi Centar za građansko obrazovanje (CGO).

Dana 15.03.2019. godine održan je sastanak vrhovnog državnog tužioca Ivice Stankovića sa šefom predstaništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osamom Makavia Kogali, u vezi razmjene informacija o dosadašnjim i budućim reformskim procesima u oblasti zaštite prava djeteta u Crnoj Gori, koji se tiču pristupa djece pravdi i pravosuđa po mjeri djeteta. Sastanku su prisustvovali i gđa Nela Krnić i Nada Martinović Đurović, predstavnice UNICEF-a i predstavnici Vrhovnog državnog tužilaštva Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe i Miljan Vlaović, savjetnik u Vrhovnom državnom tužilaštvu.

Dana 08.04.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva, na poziv NVO Sigurna ženska kuća, učestvovala je na sastanku iniciranom u cilju razmatranja iskustava u oblasti zaštite djece od seksualnog zlostavljanja i mogućnosti zajedničkog doprinosa spriječavanju seksualnog nasilja nad djecom te pružanju pomoći i podrške djeci koja su bila izložena seksualnom zlostavljanju. Na sastanku je predstavljen projekat „Osvijetlimo mrak seksualnog nasilja“, koji sprovodi Sigurna ženska kuća sa partnerskim organizacijama SOS telefonom za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić i NVO Prima, uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Ministarstva javne uprave.

Dana 09.04.2019. godine Stručna služba je učestvovala na skupu posvećenom prezentaciji Izvještaja o procjeni infrastrukture pravosudnih organa u Crnoj Gori i Studije o modalitetima uspostavljanja prostora prilagođenih djetetu u pravosudnim organima Crne Gore, u organizaciji Ministarstva pravde Crne Gore, u saradnji sa EUROL2 projektom i Predstavništvom UNICEF-a za Crnu Goru. Skup je održan u Hotelu Hilton u Podgorici.

Dana 16.04.2019. godine, Stručna služba je učestvovala na sastanku na kojem je predstavljen završni Nacrt strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori za period od 2019-2023. godine, u organizaciji Ministarstva rada i socijalnog staranja, uz podršku predstavništva UNICEF-a za Crnu Goru. Sastanak je održan u Podgorici, u Hotelu Verde.

Dana 24.04.2019. godine Stručna služba je prisustvovala skupu na kojem je predstavljena Podregionalna inicijativa „Jednak pristup pravdi za djecu u zemljama Zapadnog Balkana“, u organizaciji Ministarstva pravde Crne Gore i predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori. Projekat "Jednak pristup pravdi za svu djecu" se od januara 2019. godine realizuje u Ministarstvu pravde Crne Gore, uz tehničku podršku UNICEF-a i finansijsku pomoć Vlade Kraljevine Norveške. Skup je održan u Podgorici, u Hotelu Centre Ville.

Od 12. do 16. maja 2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe učestvovala je u studijskoj posjeti Dječijoj kući-Barnahus service, za djecu žrtve seksualnog nasilja, u Tallinnu, Estonija, koju je podržala i organizovala organizacija Terre des homes kroz projekat Child Protection Hub za predstavnike relevantnih institucija iz Crne Gore, na osnovu zahtjeva Ministarstva rada i socijalnog staranja Crne Gore, a domaćin posjete je bilo Odjeljenje za zaštitu djece Odbora za socijalno osiguranje pri Ministarstvu za socijalna pitanja Estonije.

Dana 24.05.2019. godine Stručna služba je učestvovala na Forum teatar predstavi „Igraj, ne raspravljaj“. Predstava je rezultat saradnje NVO Impuls, JU Centar „Ljubović“ i JU Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice, u okviru projekta Forum teatar za djecu i mlade u riziku i djecu i mlade koji su u sukobu sa zakonom koji je podržan sredstvima Evropske unije kroz ARYSE projekat, kojim u Crnoj Gori koordinira NVO Juventas.

Dana 11.06.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe sastala se sa Netkova Bistrom, konsultantkinjom predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, angažovanom u vezi analize postojećih i izrade relevantnih indikatora u novom informacionom sistemu pravosuđa Crne Gore, koji se odnose na svu djecu/maloljetnike u kontaktu sa zakonom, a u okviru projekta „Jednak pristup pravdi za svu djecu“. Stručna služba je konsultovana u dijelu indikatora koji se odnose na djecu/maloljetna oštećena lica i djecu/maloljetna lica svjedoke krivičnih djela.

Dana 24.06.2019. godine Stručna služba je učestvovala na konferenciji na kojoj je promovisana INSPIRE strategija-sedam strategija Svjetske zdravstvene organizacije za sprječavanje nasilja nad djecom, u organizaciji Centra za prava djeteta Crne Gore, u okviru projekta „Promocija INSPIRE strategije u Crnoj Gori“ koji realizuje u partnerstvu sa NVO Juventas, a uz podršku New Venture Fund (SAD). Konferencija je održana u Podgorici, u hotelu Centre Ville.

Dana 19.07.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je, kao jedan od izlagača, na završnoj konferenciji „Alternativne sankcije – od kazne do reintegracije“, u organizaciji Centra za građansko obrazovanje, u okviru projekta „Alternativna sankcija – od kazne do reintegracije!“, koji je podržalo Ministarstvo pravde Crne Gore. Konferencija je održana u Podgorici, u hotelu Centre Ville.

Dana 10.09.2019. godine, Dijana Popović- Gavranović načelnica Stručne službe, učestvovala je u intervjuu na temu istraživanja o praksi, znanjima i stavovima profesionalaca u institucijama sistema u vezi sa seksualnim nasiljem nad ženama i djecom u Crnoj Gori. Istraživanje je organizovano od strane NVO „SOS telefon“ Nikšić, NVO „Sigurna ženska kuća“ i NVO „PRIMA“.

Dana 17. i 18.09.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe i Miroslav Turković, državni tužilac Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici učestvovali su na seminaru „Zabrana dječijih ugovorenih brakova među romskom populacijom“, u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore. Obuka je održana u Tivtu, u hotelu Magnolija.

Dana 19.09.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe prisustvovala je završnoj konferenciji „Pristup pravdi za osobe sa invaliditetom“, u organizaciji Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, u saradnji sa Udruženjem za podršku osobama sa invaliditetom Bijelo Polje, u okviru projekta „Korak bliže pravdi za osobe s invaliditetom“, koji je finansijski podržan od strane Ministarstva pravde, kroz javni konkurs „Pravdom ka jednakosti“ za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u oblasti unapređenja i jačanja vladavine prava u Crnoj Gori u 2018. godini. Konferencija je održana u Podgorici, u Hotelu Hilton.

Dana 23.09.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je kao predavač na inicijalnoj obuci „Maloljetnička delnikvencija“, u organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova, Odsjek za obuku i profesionalni razvoj policijskih službenika. Obuka je održana u Podgorici, u MUP-u.

Dana 03. i 04.10.2019. godine, Dijana Popović- Gavranović načelnica Stručne službe, učestvovala je na međunarodnom seminaru na temu „Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja - Lanzarot konvencija“, u organizaciji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji i uz podršku Advice on Individual Rights in Europe-AIRE Centra i Britanske ambasade u Podgorici. Seminar je održan u okviru projekta „Jačanje

vladavine prava i podrška državnim institucijama u Crnoj Gori“. Obuka je održana u Podgorici, u hotelu Verde.

Dana 08. i 09.10.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je, kao jedan od predavača, na obuci „Škola za predstavnike/ce pravosuđa i organizacija civilnog društva o posredovanju i krivično-procesnim insitutima“, u okviru projekta “Podrška unapređenju efikasnosti i transparentnosti rada crnogorskog pravosuđa” koji sprovodi Centar za demokratiju i ljudska prava-CEDEM, uz finansijsku podršku Ministarstva pravde Crne Gore. Obuka je održana u Kolašinu, u hotelu Sheraton.

Dana 28.10.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je na sastanku Multidisciplinarnog operativnog tima za zaštitu djece od nasilja, u organizaciji JU Centar za socijalni rad za opštine Bar i Ulcinj.

Dana 25.11.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, Ana Bošković, državna tužiteljka u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici i Dragiša Rakočević, sudija Apelacionig suda, učestvovali su kao predavači, na obuci iz Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2019. godinu, na temu: “Maloljetničko zakonodavstvo – Izazovi u praksi”, u organizaciji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu. Seminar je održan u Pogorici, u Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu.

Dana 29.11.2019. godine, Dijana Popović-Gavranovuić, načelnica Stručne službe prisustvovala je premijeri kratkog dokumentarnog filma “Nasilje u porodici - Putokaz ka izlazu”, u organizaciji tima Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori i Vlade Crne Gore. Premijera je održana u Eko zgradi UN, u Podgorici.

Dana 06.12.2019. godine Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je u odigravanju dokumentarne, interaktivne pozorišne predstave “RAW PLAY – igra sa šest života”, u organizaciji NVO Juventas. Predstava je održana u Podgorici, u sali Dodest, KIC „Budo Tomović”, u produkciji ApsArt Centra za pozorišna istraživanja iz Beograda, kao jedna od aktivnosti projekta “Mladi u riziku od socijalne isključenosti”, koji sprovodi NVO Juventas, uz finansijsku podršku Evropske unije i Ministarstva javne uprave Crne Gore.

Dana 10 i 11.12.2019. godine Stručna služba je prisustvovala regionalnoj konferenciji „Socijalno osnaživanje mladih u riziku“, koju je organizovala NVO Juventas u okviru projekta „At-Risk Youth Social Empowerment“-ARYSE („Mladi u riziku od socijalne isključenosti“). U sklopu konferencije održana je i premijera dokumentarnog filma „Dom“ koji je kreirao Beogradski centar za ljudska prava, uz podršku NVO Juventas, u sklopu projekta ARYSE. Konferencija je održana u Podgorici, u Hotelu Centre Ville, a premijera filma „Dom“ u bioskopu Cineplexx.

Dana 20.12.2019. godine, u okviru projekta “Jednak pristup pravdi za svu djecu”, u cilju identifikovanja lokacija državnih tužilaštava i osnovnih sudova za osnivanje prostorija za rad sa djecom, završeni su planirani obilasci osnovnih državnih tužilaštava i sudova, od strane predstavnika Radne grupe, čiji je član i načelnica Stručne službe. Navedeni projekat se, od januara 2019. godine, realizuje u Ministarstvu pravde Crne Gore, uz tehničku podršku UNICEF-a i finansijsku pomoć Vlade Kraljevine Norveške. Projektnim aktivnostima je planirano pružanje podrške u ostvarivanju prava djece u krivičnim i parničnim postupcima putem opremanja prostorija za rad sa djecom u krivičnim i parničnim postupcima, u šest/osam opština.

Dana 23.12.2019. godine, Dijana Popović-Gavranović, načelnica Stručne službe, učestvovala je na četvrtom i petom sastanku neformalne Radne grupe u vezi razvoja politika i dobre prekse za djecu i mlade u riziku, u organizaciji NVO Juventas. Radna grupa je formirana krajem 2016. godine, u sklopu regionalnog projekta „Osnaživanje mladih u riziku od socijalne isključenosti“-ARYSE, kojim koordinira NVO Juventas, a koji se sprovodio uz podršku Delegacije Evropske unije, od 01.01.2016. do 30.09.2019. godine, sa idejom da nastavi sa radom i nakon završetka

projekta, kako bi u kontinuitetu doprinosili da sve kategorije djece i mladih u riziku uživaju sva prava. Sastanci su održani u PR Centru, u Podgorici.

PREDSTAVLJANJE STRUČNE SLUŽBE NA VEB SAJT-U VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba kontinuirano priprema i dostavlja informacije o radu i aktivnostima u kojima učestvuje i u kojima je povezana sa zajednicom i relevantnim projektima, za objavljivanje na internet stranici Stručne službe.

IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2019. GODINI

Izvještaj je sačinjen prema evidenciji koju vodi Stručna služba Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore, na osnovu dokumentacije koje su dostavila osnovna državna tužilaštva-ODT i Uprava policije, centri/odjeljenja bezbjednosti-CB/OB, shodno članu 101 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011, primjena od septembra 2012.), Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o postupanju o maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 1/18 od 04.01.2018. godine) i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/2012).

Alternativne mjere su posebne mjere predviđene Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku-ZOPPMUKP, koje izriče nadležni državni tužilac za maloljetnike. On može izreći sljedeće alternativne mjere prema maloljetnicima (član 10 i 12):

1. Opomenu
2. Vaspitne naloge:
 - a) Poravnanje sa oštećenim
 - b) Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao
 - c) Uključivanje u određene sportske aktivnosti
 - d) Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada
 - e) Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove
 - f) Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge
 - g) Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji
 - h) Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita
 - i) Uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima

Takođe, ovlašćeni policijski službenik – policajac za maloljetnike, uz odobrenje državnog tužioca za maloljetnike, prema maloljetnim učiniocima krivičnog djela može izreći sljedeće alternativne mjere:

1. Opomenu (član 10)
2. Poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP)

U 2019. godini, Stručna služba je evidentirala 98 maloljetnih učinilaca krivičnih djela, koji su učinili 99 krivičnih djela. Prema njima je primijenjeno 99 alternativnih mjera i to: 45 opomena i 54 vaspitna naloga.

Alternativne mjere primijenjene su prema 9 djevojčica i 89 dječaka.

U toku 2019. godine u recidivu su bila 3 maloljetnika, i to: 1 maloljetno lice ženskog pola (za učinjena 2 krivična djela u 2019. godini) i 2 maloljetna lica muškog pola (koji su izvršili po jedno krivično djelo u 2018. i po jedno krivično djelo u 2019. godini).

U 2019. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava-ODT, alternativne mjere – opomena i vaspitni nalozi izrečene su od strane 9 ODT.

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP), u 2019. godini izrečeni su u 7 CB/OB.

Osnovna državna tužilaštva su u 2019. godini izrekla su ukupno 63 alternativne mjere i to: 36 opomena i 27 vaspitnih naloga.

Od zakonom predviđenih 9 vrsta vaspitnih naloga, osnovna državna tužilaštva su izrekla 4 vrste i to:

- vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (15);
- vaspitni nalog – redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (4);
- vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (3);
- vaspitni nalog – uključivanje u pojedninačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji (5).

Takođe, u 2019. godini, pred osnovnim državnim tužilaštvom, 9 maloljetnika nastavili su i uspješno izvršili vaspitni nalog započet u 2018. godini i to:

- 7 vaspitnih naloga – uključivanje u pojedninačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji (ODT Podgorica: 5; ODT Cetinje: 1; ODT Herceg Novi: 1)
- 2 vaspitna naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (ODT Podgorica: 2).

Centri/odjeljenja bezbjednosti su u 2019. godini izrekli ukupno 36 alternativnih mjera i to: 9 opomena i 27 poravnanja za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi.

Slijedi tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2019. godini.

TABELA 1: Primjena alternativnih mjera prema maloljetnicima, prema nadležnom organu

Rb. Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru	Broj maloljetnika	Broj krivičnih djela	Broj alternativnih mjera
1.	Osnovno državno tužilaštvo - ODT	63	63	63
2.	Centar bezbjednosti - CB	35	36	36
UKUPNO		98	99	99

U 2019. godini, pred osnovnim državnim tužilaštvima i centrima bezbjednosti, primijenjeno je 99 alternativnih mjera prema 98 maloljetnih učinioca krivičnih dela.

U osnovnim državnim tužilaštvima-ODT, u 2019. godini, vođen je postupak prema 63 maloljetna lica, svakom maloljetniku je izrečena po jedna alternativna mjera, za ukupno 63 krivična djela.

U Centrima/odjeljenjima bezbjednosti-CB/OB izrečeno je evidentirano 36 alternativnih mjera prema 35 maloljetnika, za ukupno 36 krivičnih djela. Jedna maloljetnica je u toku 2019. godine izvršila recidiv (dva krivična laka tjelesna povreda, član 152 KZCG), prema njoj su vođena dva postupka pred CB Nikšić, u kojima joj je izrečena po jedna alternativna mjera (dva poravnanja sa oštećenim, koja su izvršena putem izvinjenja).

Tako je u 2019. godini 98 maloljetnika izvršilo 99 krivičnih djela i prema njima je primijenjeno 99 alternativnih mjera.

TABELA 2: Prikaz vrsta izrečenih alternativnih mjera, prema nadležnom organu

Rb. Br.	Alternativna mjera	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane ODT	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane CB	UKUPNO
1.	Opomena	36	9	45
2.	Poravnanje sa oštećenim	15	27	42
3.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	4		4
4.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	3		3
5.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovaštu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	5		5
UKUPNO		63	36	99

Od ukupno 99 izrečenih alternativnih mjera u 2019. godini, izrečeno je 45 opomena, i to: 36 opomena od strane ODT i 9 opomena od strane CB/OB, i 54 vaspitna naloga, i to: 27 vaspitnih naloga od strane ODT (od toga 15 poravnanja sa oštećenim) i 27 poravnanja izrečenih od strane CB/OB.

TABELA 3: Primjena alternativnih mjera – opomena, vaspitni nalog, poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68), prema organu koji je izrekao mjeru

Rb. br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj alternativnih mjera	Centar/odjeljenje bezbjednosti	Broj alternativnih mjera
1.	Bar	6	Bar	3
2.	Bijelo Polje	1	Bijelo Polje	5
3.	Cetinje	1	Cetinje	
4.	Herceg Novi	1	Herceg Novi	
5.	Kolašin		Kolašin	1
6.	Kotor	2	Kotor	
7.	Nikšić	11	Nikšić	16
8.	Plav	1	Plav	
9.	Pljevlja		Pljevlja	2
10.	Podgorica	36	Podgorica	6
11.	Rožaje	4	Rožaje	3
	UKUPNO ODT	63	UKUPNO CB	36

U 2019. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativne mjere – opomena i vaspitni nalozi izrečene su od strane 9 ODT.

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP), u 2019. godini izrečeni su u 7 CB/OB.

TABELA 4: Primjena alternativne mjere – opomena, prema organu koji je izrekao mjeru

Rb. Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj izrečenih opomena	Centar/odjeljenje bezbjednosti	Broj izrečenih opomena
1.	Bar	3	Bar	
2.	Bijelo Polje	1	Bijelo Polje	4
3.	Herceg Novi	1	Herceg Novi	
4.	Kotor	2	Kotor	
5.	Nikšić	5	Nikšić	
6.	Plav	1	Plav	
7.	Pljevlja		Pljevlja	2
8.	Podgorica	19	Podgorica	
9.	Rožaje	4	Rožaje	3
	UKUPNO ODT	36	UKUPNO CB	9

U 2019. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativna mjera - opomena je izrečena u 8 ODT. Najveći broj opomena izrečen je u ODT Podgorica (19), zatim u ODT Nikšić (5), ODT Rožaje (4), od ukupno izrečenih 36 opomena.

Od 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, u 2019. godini opomena je izrečena u 3 CB/OB. Najveći broj opomena izrečen je u CB Bijelo Polje (4), zatim u OB Rožaje (3) pa u CB Pljevlja (2), od ukupno izrečenih 9 opomena.

TABELA 5: Primjena alternativne mjere - poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68)

Rb. Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru – poravnanje (član 68)		Broj poravnanja
1.	Centar bezbjednosti	Bar	3
2.	Centar bezbjednosti	Bijelo Polje	1
3.	Odjeljenje bezbjednosti	Kolašin	1
4.	Centar bezbjednosti	Nikšić	16
5.	Centar bezbjednosti	Podgorica	6
UKUPNO			27

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti, u 2019. godini, od strane 5 CB/OB maloljetnici su upućeni na poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP). Poravnanje sa oštećenim je primijenjeno prema 26 maloljetnika (od kojih je 1 u recidivu), a najčešće u CB Nikšić (16), zatim u CB Podgorica (6), CB Bar (3), CB Bijelo Polje (1), OB Kolašin (1).

Od ukupno 27 poravnanja, 22 je izvršeno putem izvinjenja, 1 putem izvinjenja i novčanog obeštećenja (nadoknada štete novcem u dvije rate 83,03 i 88,40€, pred CB Nikšić), u 3 slučaja poravnanje nije postignuto, a 1 poravnanje je u toku (pred OB Kolašin, proces posredovanja prenosi se u 2020. godinu).

TABELA 6: Prikaz vrsta alternativnih mjera-opomene i vaspitni nalozi izrečenih od strane ODT

	Opomena	Poravnanje sa oštećenim	Redovno pohađanje škole ili redovno odlazanje na posao	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	UKUPNO
Bar	3	3				6
Bijelo Polje	1					1
Cetinje		1				1
Herceg Novi	1					1
Kotor	2					2
Nikšić	5	6				11
Plav	1					1
Podgorica	19	5	4	3	5	36
Rožaje	4					4
UKUPNO	36	15	4	3	5	63

Osnovna državna tužilaštva su u 2019. godini izrekla su ukupno 63 alternativne mjere i to: 36 opomena i 27 vaspitnih naloga.

Najveći broj opomena izrečen je u ODT Podgorica (19), zatim u ODT Nikšić (5) pa u ODT Rožaje (4), od ukupno izrečenih 36 opomena.

Od zakonom predviđenih 9 vrsta vaspitnih naloga, osnovna državna tužilaštva su izrekla 4 vrste i to:

- vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (15);
- vaspitni nalog – redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao (4);
- vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (3);
- vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji (5).

Od ukupno 13 ODT, pred 1 tužilaštvom je primijenjeno: 5 vrsta alternativnih mjera (ODT Podgorica); pred 2 tužilaštva po 2 vrste alternativnih mjera (ODT: Bar i Nikšić); i pred 6 ODT po 1 alternativna mjera, i to: opomena (ODT: Bijelo Polje, Herceg Novi, Kotor, Plav, Rožaje), i vaspitni nalog-poravnanje sa oštećenim (ODT Cetinje).

Najviše alternativnih mjera je izrečeno od strane ODT Podgorica (36), i to: 19 opomena i 17 vaspitnih naloga: poravnanje sa oštećenim (5); uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (5); redovno pohađanje škole (4); obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (3)). Pred ODT Nikšić je izrečeno 11 alternativnih mjera, i to: 5 opomena i 6 vaspitnih naloga-poravnanje sa oštećenim, a pred ODT Bar 6, i to: 3 opomene i 3 vaspitna naloga-poravnanje sa oštećenim.

Najviše vaspitnih naloga izrečeno je pred ODT Podgorica (17), zatim u ODT Nikšić (6) pa u ODT Bar (3).

TABELA 7: Prikaz primjene alternativnih mjera – vaspitni nalog, prema organu koji je izrekao vaspitni nalog

Rb. Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj izrečenih vaspitnih naloga
1.	Bar	3
2.	Cetinje	1
3.	Nikšić	6
4.	Podgorica	17
UKUPNO		27

U 2019. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava, alternativna mjera – vaspitni nalog je izrečena u 4 ODT.

TABELA 8: Prikaz vrsta vaspitnih naloga izrečenih od strane ODT, prema polu maloljetnika

Rb. Br.	Vrsta vaspitnog naloga	Broj izrečenih vaspitnih naloga	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Poravnanje sa oštećenim	15	1	14
2.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	4		4
3.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	3		3
4.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	5		5
UKUPNO		27	1	26

Najviše vaspitnih naloga je izrečeno od strane ODT Podgorica (17), i to:

- poravnanje sa oštećenim (5);
- redovno pohađanje škole (4);
- obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (3);
- uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji (5).

Vaspitni nalog-poravnanje sa oštećenim primjenjen je 15 maloljetnika, i to pred:

- ODT: Nikšić (6);
- ODT Podgorica (5);
- ODT Bar (3) i
- ODT Cetinje (1).

Pred ODT: Cetinje, Nikšić i Podgorica poravnanja su izvršena putem izvinjenja (12).

Pred ODT: Bar, 1 poravnanje je izvršeno putem izvinjenja, a 2 poravnanja i putem novčane nadoknade (po 80,00 eura) i u naturi (povraćaj stvari).

Vaspitni nalog – redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao izrečen je prema 4 maloljetnika (pred ODT Podgorica: 3 maloljetnika su uspješno izvršila vaspitni nalog, a 1 maloljetnik započinje sa izvršenjem u 2020. godini).

Vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada izrečen je prema 3 maloljetnika (pred ODT Podgorica: 2 maloljetnika su uspješno izvršila vaspitni nalog, a 1 maloljetnik započinje sa izvršenjem u 2020. godini).

Vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji izrečen je prema 5 maloljetnika (pred ODT Podgorica: 1 maloljetnik je uspješno izvršio vaspitni nalog, a 4 maloljetnika nastavljaju sa izvršenjem u 2020. godini).

TABELA 9: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti, polu i nadležnom organu, kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	UKUPNO		ODT		CB	
				Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	4		4		4		
2.	Laka tjelesna povreda	152	22	6*	16	1	1	5	15
3.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2		2				2
4.	Krađa	239	1		1		1		
5.	Teška krađa	240	2		2		2		
6.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	4	1	3			1	3
7.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	1		1				1
8.	Omogućavanje uživanja opojnih droga	301	1		1		1		
9.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	1		1		1		
10.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1		1		1		
11.	Nasilničko ponašanje	399	3		3		3		
UKUPNO			42*	7	35	1	14	6	21

*jedna maloljetnica je u recidivu (zbog 2 krivična djela laka tjelesna povreda, član 152 KZCG vođena su 2 postupka, pred CB Nikšić)

U 2019. godini 42 naloga-poravnanje sa oštećenim su izrečena prema 41 maloljetniku. Jedna maloljetnica je u toku 2019. godine izvršila recidiv, prema njoj su vođena dva postupka pred CB Nikšić, u kojima joj je izrečena po jedna alternativna mjera (dva poravnanja sa oštećenim, koja su izvršena putem izvinjenja).

Vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim je bio češće primijenjen kod krivičnih djela sa elementima nasilja (32), nego kod krivičnih djela sa elementima krađe (7), iz oblasti saobraćaja (2) i omogućavanje učivanja opojnih droga (1).

Vaspitni nalog poravnanje sa oštećenim je izrečen u većini prema dječacima (35).

Od ukupno 42 vaspitna naloga – poravnanje sa oštećenim, 15 su izrečena pred ODT, a 27 pred CB/OB.

Vaspitni nalog-poravnanje sa oštećenim primijenjeno je pred ODT prema 15 maloljetnika i izvršeno uspješno:

- putem izvinjenja (13)
- izvinjenja, novčane nadoknade-po 80,00 eura i u naturi-povraćaj stvari (2)

Poravnanje sa oštećenim primjenjen je prema 26 maloljetnika (od kojih je 1 maloljetnica bila u recidivu) pred CB/OB:

- Bar (3)
- Bijelo Polje (1)
- Kolašin (1)
- Nikšić (16)
- Podgorica (6)

Od ukupno 27 poravnanja pred CB/OB:

- 22 je izvršeno uspješno, putem izvinjenja
- 1 je izvršeno uspješno, putem izvinjenja i novčanog obeštećenja (nadoknada štete novcem u dvije rate 83,03 i 88,40€, pred CB Nikšić)
- u 3 slučaja poravnanje nije postignuto (CB Bar /2/; CB Podgorica /1/)
- a 1 poravnanje je u toku (proces posredovanja prenosi se u 2020. godinu).

TABELA 10: Prikaz krivičnih djela prema uzrastu i polu izvršioca, u vrijeme izvršenja krivičnog djela kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim

Rb. Br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Broj izvršenih krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	5	1	4
2.	15 godina	12	4	8
3.	16 godina	13	2	11
4.	17 godina	12		12
UKUPNO		42	7	35

U 2019. godini primijenjena su 42 vaspitna naloga-poravnanje sa oštećenim, prema 41 maloljetniku, koja su učinili 42 krivična djela, i to 35 maloljetnih lica muškog i 6 ženskog pola (jedna maloljetnica je u recidivu), a raspon godina je od 14 do 17.

Poravnanja su izvršena u najvećoj mjeri putem: izvinjenja (35); izvinjenja i novčane nadoknade (1) i izvinjenja, novčane nadoknade i povraćaja stvari (2).

3 poravnanja su bila nesuspješna, a 1 će se sprovesti u 2020. godini.

TABELA 11: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti i polu, kod primjene poravnjanja maloljetnika sa oštećenim putem izvinjenja

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	UKUPNO		ODT		CB	
				Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	4		4		4		
2.	Laka tjelesna povreda	152	20	6*	14	1	1	5	13
3.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2		2				2
4.	Krađa	239	1		1		1		
5.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	2		2				2
6.	Omogućavanje uživanja opojnih droga	301	1		1		1		
7.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	1		1		1		
8.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	1		1		1		
9.	Nasilničko ponašanje	399	3		3		3		
UKUPNO			35*	6	29	1	12	5	17

*jedna maloljetnica je u recidivu (zbog 2 krivična djela laka tjelesna povreda, član 152 KZCG vođena su 2 postupka, pred CB Nikšić)

Poravnanje maloljetnika sa oštećenim putem izvinjenja, najčešće je izvršeno zbog učinjenog krivičnog djela laka tjelesna povreda (20 maloljetnika; 14 dječaka i 6 djevojčica), a 24 od 35 krivičnih djela učinjeno je na štetu drugog maloljetnog lica.

Takođe, poravnanje putem izvinjenja je češće primijenjeno kod krivičnih djela sa elementima nasilja (29), nego sa elementima krađe (3), iz oblasti saobraćaja (2) i omogućavanje uživanja opojnih droga (1).

U procesu posredovanja, nadoknadi štete obavezno prethodi izvinjenje maloljetnika: kroz priznanje da je oštećenom nanio štetu (uvredu, povredu-emocionalnu/fizičku/materijalnu), objašnjenje svog neprimjerenog ponašanja, izražavanje žaljenja i razumijevanja kako se oštećeni osjeća, čime pokazuje da oštećeni nije odgovoran za štetu koju mu je učinio i da ga više neće povrijediti, zatim maloljetnik i oštećeni iskazuju svoja osjećanja za vrijeme nanošenja štete i nakon toga. Na ovakav način upućeno izvinjenje je preduslov za oprostaj i obnavljanje primjerenog ponašanja, čime se značajno smanjuje i rizik od kriminalnog recidiva.

TABELA 12: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti i polu, kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim putem novčane nadoknade

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Ukupno krivičnih djela	ODT		CB	
				Broj djevojčica	Broj dječaka	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	1			1	
UKUPNO			1			1	

Poravnanje sa oštećenim putem novčane nadoknade je izvršeno na sljedeći način:

- 1 poravnanje, upućivanjem izvinjenja i novčanim obeštećenjem (nadoknada štete pravnom licu, putem novca u dvije rate 83,03 i 88,40€, pred CB Nikšić)

Državni tužilac za maloljetnike može, na osnovu sopstvene procjene i nalaza i mišljenja Stručne službe, donijeti odluku o nepokretanju krivičnog postupka, tražeći od maloljetnika da, prema svojim mogućnostima, popravi ili nadoknadi štetu koju je napravio činjenjem krivičnog djela. Tada, uz saglasnost maloljetnika i oštećenog lica, izriče vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim, koji se sprovodi kroz postupak posredovanja. O upućivanju na posredovanje državni tužilac za maloljetnike donosi rješenje koje dostavlja maloljetniku, oštećenom, posredniku, stručnoj službi i centru za socijalni rad. Posredovanje je dobrovoljan i povjerljiv razgovor uz pomoć stručnog, posebno obučenog, neutralnog lica – posrednika, koji pomaže maloljetniku da se izvini (izvinjenje je obavezni dio materijalne/nematerijalne nadoknade štete, predstavlja značajnu emocionalnu nadoknadu za oštećenog, koji zatim može da oprost), a maloljetniku i oštećenom da se snađu u sukobu/krivičnom postupku, uspostave dijalog, da otvoreno razgovaraju o sukobu/krivičnom postupku, razumiju međusobne razlike i s tim u vezi iskažu svoje interese i potrebe, razriješe sukob i postignu dogovor o tome na koji način nastala šteta može realno da bude popravljena ili nadoknađena od strane samog maloljetnika. Posrednik vodi računa da je nadoknada štete u vezi sa izvršenim krivičnim djelom i primjerena učinjenoj šteti.

Kada je, u prisustvu posrednika, postignut prihvatljiv dogovor između oštećenog i maloljetnika, o tome se sačinjava sporazum, koji se dostavlja državnom tužiocu za maloljetnike, koji potvrđuje primjerenost, pravednost i zakonitost postignutog sporazuma putem donošenja rješenja o primjeni vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim. Rješenjem se verifikuje posrednički sporazum tako što se precizno navodi predmet poravnanja, odnosno šta sve, pored izvinjenja, maloljetnik treba da uradi i način nadoknade štete koji treba da bude bitan dokaziv. Rješenje se dostavlja maloljetniku, oštećenom, posredniku, Stručnoj službi i centru za socijalni rad. Bez navedenih koraka Stručna služba nije u mogućnosti da prati i interveniše tokom ispunjavanja vaspitnog naloga.

TABELA 13: Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti i polu, kod primjene poravnanja maloljetnika sa oštećenim putem novčane nadoknade i putem nadoknade u naturi

Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	ODT	
			Broj djevojčica	Broj dječaka
Teška krađa	240	2		2
UKUPNO		2		2

Poravnanja sa oštećenim putem novčane nadoknade i putem nadoknade u naturi, su izvršena na sljedeći način:

- 2 poravnanja, upućivanjem izvinjenja, novčane nadoknade-po 80,00 eura i u naturi-povraćaj stvari (pred ODT Bar)

Uloga posrednika je u najvećem dijelu procesa usmjerena na komunikaciju i pregovore o interesima maloljetnika i oštećenog i njihovom ispunjavanju, ne i da odlučuje o ishodu pregovora, predmetu poravnanja, rješenju konflikta i krivičnog postupka. Uloga posrednika je da podstakne oštećenog da kaže maloljetniku šta mu je od njega potrebno da se sve vrati u stanje prije izvršenja krivičnog djela. Zatim, da stvori uslove i za razgovor o prihvatanju izvinjenja, nadoknadi štete i oprostaju, kako bi konflikt bio razriješen i ostavljen u prošlosti.

Izvinjenjem, popravljanjem i nadoknadom štete koje su dogovorili maloljetni učinilac i oštećeni postiže se obnavljanje stanja prije učinjenog krivičnog djela, od čega mogu imati koristi i oštećeni, i maloljetnik i zajednica.

TABELA 14: Prikaz ukupno učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika prema vrsti krivičnog djela i polu maloljetnika

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	9		9
2.	Laka tjelesna povreda	152	32	6	26
3.	Učestvovanje u tuči	153	1		1
4.	Ugrožavanje sigurnosti	168	1		1
5.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2		2
6.	Krađa	239	10	2	8
7.	Teška krađa	240	2		2
8.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	8	1	7
9.	Oduzimanje vozila	248	5		5
10.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	3		3
11.	Prikrivanje	256	3		3
12.	Omogućavanje uživanja opojnih droga	301	1		1
13.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	10		10
14.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	3		3
15.	Neovlašćeni pristup računarskom sistemu	353	1		1
16.	Lažno prijavljivanje	388	1	1	
17.	Nasilničko ponašanje	399	7		7
UKUPNO			99	10	89

U 2019. godini 98 maloljetnika je učinilo 99 krivičnih djela i prema njima je primijenjeno 98 alternativnih mjera.

U 2019. godini značajno prevladavaju krivična djela sa elementima nasilja (56), u odnosu na krivična djela sa elementima krađe (26) i krivična djela iz oblasti saobraćaja (13).

Većinu krivičnih djela učinili su dječaci, a 9 maloljetnica učinile su 7 krivičnih djela sa elementima nasilja (1 maloljetnica je u recidivu) i 3 krađe.

U dostavljenim podacima (opis izvršenja krivičnog djela) za 2019. godinu, bilo je moguće izdvojiti sljedeće oblike vršnjačkog nasilja: udarci šakama u lice, glavu, tijelo (15); udarci rukama i nogama (6); čupanje i guranje (4); udarci nogom (1); udarci ramenom (1); udarci letvom, stolicom (2); udarci metalnim boksom (1); gašenje cigarete na tijelu (1); verbalne prijetnje (1). Šest djevojčica (jedna je izvršila dva istovjetna krivična djela) izvršile su vršnjačko nasilje prema drugoj djevojčici (nanošenje lake tjelesne povrede).

Prema punoljetnim licima evidentirani su sljedeći oblici nasilja: udarci: šakom (3); rukama i nogama (5); udarci metalnim boksom (1).

Kod drugih oblika nasilja evidentirano je: gađanje kamenom-lomljenje stakla (u školi; sportskom objektu); preko fejsbuka oštećenog tražio novac; 1 maloljetnica je izvršila krivično djelo lažno prijavljivanje, član 388 KZCG (podnijeta je lažna prijava za silovanje).

TABELA 15: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima nasilja, koje su učinili maloljetnici, prema polu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Teška tjelesna povreda	151	9		9
2.	Laka tjelesna povreda	152	32	6	26
3.	Učestvovanje u tuči	153	1		1
4.	Ugrožavanje sigurnosti	168	1		1
5.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2		2
6.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	3		3
7.	Lažno prijavljivanje	388	1	1	
8.	Nasilničko ponašanje	399	7		7
UKUPNO			56	7	49

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja prevladavaju maloljetnici muškog pola, i to: češće maloljetnici muškog pola uzrasta 17 godina (18 dječaka i 1 djevojčica) i maloljetnici muškog pola uzrasta 16 godina (15 dječaka i 1 djevojčica), nego maloljetnici muškog pola uzrasta 15 godina (10 dječaka i 4 djevojčice) i maloljetnici muškog pola uzrasta 14 godina (6 dječaka i 1 djevojčica).

Ukupno 6 djevojčica, od kojih je jedna u recidivu, izvršile su 7 krivičnih djela, na uzrastu od 14 do 17 godina (od koji su 4 djevojčice uzrasta 15 godina).

TABELA 16: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima nasilja, koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	14 godina	15 godina	16 godina	17 godina
1.	Teška tjelesna povreda	151	9	1	2	4	2
2.	Laka tjelesna povreda	152	32	3	8	7	14
3.	Učestvovanje u tuči	153	1			1	
4.	Ugrožavanje sigurnosti	168	1	1			
5.	Neovlašćeno fotografisanje	174	2	1	1		
6.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	3	1	2		
7.	Lažno prijavljivanje	388	1				1
8.	Nasilničko ponašanje	399	7		1	4	2
UKUPNO			56	7	14	16	19

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja, nešto češće se javljaju maloljetnici uzrasta 17 godina (19), uzrasta 16 godina (16), 15 godina (14), nego uzrasta od 14 godina (7).

TABELA 17: Prikaz vrste alternativnih mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela sa elementima nasilja

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo sa elementima nasilja	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Ukupno krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	7	8	15	1	14
2.	Poravnanje sa oštećenim	9	23	32	6	26
3.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	3		3		3
4.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	2		2		2
5.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	4		4		4
UKUPNO		25	31	56	7	49

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja primijenjeno je značajno manje opomena (15), nego vaspitnih naloga (41).

Poravnanja su izvršena u najvećoj mjeri putem: izvinjenja (29); 2 poravnanja su bila nesuspješna; a 1 će se sprovesti u 2020. godini.

Od ukupno 3 vaspitna naloga – redovno pohađanje škole ili redovno odlazanje na posao (pred ODT Podgorica): 2 maloljetnika su uspješno izvršila vaspitni nalog, a 1 maloljetnik započinje sa izvršenjem u 2020. godini).

Od ukupno 2 vaspitna naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (pred ODT Podgorica: 2 maloljetnika su uspješno izvršila vaspitni nalog.

Od ukupno 4 vaspitna naloga – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savjetovalištu ili dugoj odgovarajućoj organizaciji (pred ODT Podgorica): 1 maloljetnik je uspješno izvršio vaspitni nalog, a 3 maloljetnika nastavljaju sa izvršenjem u 2020. godini).

TABELA 18: Prikaz krivičnih djela sa elementima krađe koje su učinili maloljetnici, prema polu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Krađa	239	10	2	8
2.	Teška krađa	240	2		2
3.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	8	1	7
4.	Oduzimanje vozila	248	5		5
5.	Neovlašćeni pristup računarskom sistemu	353	1		1
UKUPNO			26	3	23

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima krađe prevladavaju maloljetnici muškog pola, i to: uzrasta 16 godina (8 dječaka i 2 djevojčice), uzrasta 15 godina (7 dječaka i 1 djevojčica), uzrasta 14 godina (6 dječaka), i maloljetnici uzrasta 17 godina (2 dječaka).

Tri djevojčice koje su izvršile krivična djela sa elementima krađe, bile su uzrasta 15 i 16 godina.

TABELA 19: Prikaz učinjenih krivičnih djela sa elementima krađe, koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	14 godina	15 godina	16 godina	17 godina
1.	Krađa	239	10	3	3	4	
2.	Teška krađa	240	2			2	
3.	Sitna krađa, utaja i prevara	246	8	1	3	3	1
4.	Oduzimanje vozila	248	5	1	2	1	1
5.	Neovlašćeni pristup računarskom sistemu	353	1	1			
6.	Krađa	239	10	3	3	4	
7.	Teška krađa	240	2			2	
UKUPNO			26	6	8	10	2

Kod izvršenja krivičnih djela sa elementima krađe, nešto češće se javljaju maloljetnici uzrasta 16 godina (10), 15 godina (8), nego uzrasta od 14 godina (6) i uzrasta od 17 godina (2).

Tabela 20: Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela sa elementima krađe

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo krađa	Izrečena od strane ODT	Izrečena od strane CB	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	17	1	18	2	16
2.	Poravnanje sa oštećenim	3	4	7	1	6
3.	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	1		1		1
UKUPNO		21	5	26	3	23

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja primijenjeno je više opomena (18), nego vaspitnih naloga (8).

Poravnanja su izvršena putem: izvinjenja (3); putem izvinjenja i nadoknada štete novcem u dvije rate 83/03 i 88,40€ (1); putem izvinjenja, nadoknade štete novcem 80,00€ i u naturi (2), a 1 poravnanje je bilo nesupješno.

Vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada nastavlja se u 2020. godini (pred ODT Podgorica:)

TABELA 21: Prikaz krivičnih djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja koje su učinili maloljetnici, prema polu

Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	10		10
Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	3		3
UKUPNO		13		13

TABELA 22: Prikaz krivičnih djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja koje su učinili maloljetnici, prema uzrastu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	14 godina	16 godina	17 godina	18 godina
1.	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	10	1	4	4	1
2.	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	3		1	2	
UKUPNO			13	1	5	6	1

Kod izvršenja krivičnih djela iz oblasti saobraćaja, svi učinioци su muškog pola, češće uzrasta 17 godina (6) i uzrasta 16 godina (5), nego uzrasta od 14 godina (1), jedan učinilac ima 18 godina (2).

Prema njima su primijenjene 4 vrste alternativnih mjera: opomena (9) i 3 vrste vaspitnih naloga (4).

TABELA 23: Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti saobraćaja	Izrečena od strane ODT	Izrečena od strane CB	Broj alternativnih mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	Opomena	9		9		9
2.	Poravnanje sa oštećenim	2		2		2
3.	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	1		1		1
4.	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	1		1		1
UKUPNO		13	0	13		13

Svih vaspitni nalozi su uspješno izvršeni i to:

- 2 vaspitna naloga – poravnanje sa oštećenim, koja su izvršena je putem izvinjenja (pred ODT: Cetinje i Podgorica);
- 1 vaspitni nalog - redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao, koji je uspješno izvršen (pred ODT Podgorica);
- 1 vaspitni nalog – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji je u toku i primjena se nastavlja u 2020. godini (pred ODT Podgorica).

TABELA 24: Prikaz ukupno učinjenih krivičnih djela prema uzrastu i polu maloljetnih učinilaca, u vrijeme izvršenja krivičnog djela

Rb. Br.	Uzrast u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Broj izvršenih krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	15	1	14
2.	15 godina	22	5	17
3.	16 godina	33	3	30
4.	17 godina	28	1	27
5.	18 godina	1	0	1
UKUPNO		99	10	89

Kao učinioca krivičnih djela u 2019. godini najviše je evidentiranih maloljetnika uzrasta 16 godina: 33 maloljetnih lica (30 dječaka i 3 djevojčice); zatim uzrasta 17 godina: 28 maloljetna lica (27 dječaka i 1 djevojčica); zatim uzrasta 15 godina: 22 maloljetna lica (17 dječak i 5 djevojčica); pa uzrasta 14 godina: 15 maloljetnih lica (14 dječaka i 1 djevojčica).

Jedna djevojčica je u toku 2019. godine izvršila dva krivična djela (jedno na uzrastu od 14, a drugo na uzrastu od 15 godina).

TABELA 25: Prikaz maloljetnika prema školskoj spremi u vrijeme izvršenja krivičnog djela i polu

R.br.	Školovanje maloljetnika	Broj maloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Završio OŠ	5		5
2	9. razred OŠ	11	1	10
3	5. razred OŠ	1		1
	Završio 2 razreda OŠ	1		1
4	Završio 3 razreda OŠ	1		1
5	Završio 4 razreda OŠ	1		1
6	Završio 7 razreda OŠ	1		1
7	Završio 8 razreda OŠ	2	1	1
UKUPNO OSNOVNA ŠKOLA		23	2	21
1	Završio SŠ	1		1
2	1. razred SŠ	14	2	12
3	2. razred SŠ	17	2	15
4	3. razred SŠ	18	2	16
5	4. razred SŠ	5		5
10	Vanredno 2. razred SŠ	1		1
11	Vanredno 4. razred SŠ	1		1
UKUPNO SREDNJA ŠKOLA		57	6	51
NE ŠKOLUJE SE		2		2
Nepotpuni podaci o školovanju				
23	Učenik	2		2
24	Učenica	1	1	
27	Nema podataka	14	1	13
UKUPNO NEPOTPUNI PODACI O ŠKOLOVANJU		17	2	15
UKUPNO SVE KATEGORIJE ŠKOLOVANJA		99	10	89

Kako podaci za 99 evidentirana maloljetnika u 2019. godini nisu dostavljeni sa svim specifičnim informacijama, nije bilo moguće precizno razvrstati maloljetnike u obrazovne razrede ni uočiti školske sredine u kojima se češće javljaju problemi u ponašanju maloljetnika ni koliko je maloljetnika prekinulo školovanje.

Na navedeni način, evidentirano je 66 maloljetnika koji su u vrijeme izvršenja krivičnog djela u redovnom obrazovnom procesu, i to: 12 maloljetnika u redovnom obrazovnom procesu u osnovnoj školi; 54 maloljetnika u redovnom obrazovnom procesu u srednjoj školi.

U slučaju vanrednog školovanja evidentirana su 2 maloljetnika, i to: u 2. i 4. razredu srednje škole, u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

Iz prikupljenih podataka se može reći i da su još: 3 maloljetnika bila u obrazovnom procesu u vrijeme izvršenja krivičnog djela; 5 maloljetnika je završilo osnovnu školu; 6 maloljetnika je prekinulo pohađanje osnovne škole; 1 maloljetnik je završio srednju školu.

Za 16 maloljetnika su dostavljeni podaci iz kojih se ne može zaključiti kakvog su obrazovnog statusa.

Jedna djevojčica je u toku 2019. godine izvršila dva krivična djela (jednom u toku pohađanja 9. razreda osnovne škole, drugi put kada je prekinula školovanje).

TABELA 26: Prikaz maloljetnika prema recidivu, polu i prebivalištu (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Prebivalište maloljetnika	UKUPNO	Broj djevojčica u recidivu	Broj dječaka u recidivu
1.	Bar	1		1
2.	Nikšić	1	1	0
3.	Podgorica	1		1
UKUPNO		3	1	2

U 2019. godini evidentirano je 98 maloljetnih učinilaca krivičnih djela, i to: 9 djevojčica, od kojih je jedna učinila dva krivična djela i 89 dječaka, koji su učinili po jedno krivično djelo.

U recidivu su bila: 2 dječaka i 1 djevojčica.

Dva maloljetnika su učinili po jedno krivično djelo u 2018. godini i po jedno krivično djelo u 2019. godini:

- 1 maloljetnik je u 2018. godini učinio krivično djelo ugrožavanje javnog saobraćaja, član 339 KZCG, prema njemu je tada primijenjena opomena (ODT Podgorica); a u 2019. godini, za krivično djelo teška tjelesna povreda, izrečen mu je vaspitni nalog redovno pohađanje škole, koji je uspješno izvršen (ODT Podgorica)
- 1 maloljetnik je u 2018. godini učinio krivično djelo krađa, prema njima je tada primijenjena opomena (ODT Bar); a u 2019. godini, za krivično djelo uništenje i oštećenje tuđe stvari, član 253 KZCG, primijenjeno je poravnanje sa oštećenim, koje nije postignuto (CB Bar).

Jedna maloljetnica je izvršila 2 krivična djela (laka tjelesna povreda, član 152 KZCG) u 2019. godini i prema njoj su vođena dva postupka, u kojima joj je izrečena po jedna alternativna mjera-poravnanje sa oštećenim (CB Nikšić), koja su izvršena putem izvinjenja.

Na taj način 98 maloljetnika je u 2019. godini izvršilo 99 krivičnih djela.

TABELA 27: Prikaz maloljetnika u recidivu, prema polu i uzrastu (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

R.br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Ukupno mloljetnika	Broj djevojčica	Broj dječaka
1.	14 godina	2	1*	1
2.	16 godina	1		1
UKUPNO		3	1*	2

*1 djevojčica je u toku 2019. godine izvršila dva krivična djela: jedno na uzrastu od 14, a drugo na uzrastu od 15 godina)

Raspon uzrasta maloljetnika koji su u bili recidivu u 2019. godine je od 14 do 16 godina.

TABELA 28: Prikaz maloljetnika u recidivu, prema polu i školskoj spremi (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Školska sprema maloljetnika	Broj maloljetnika u recidivu	Broj djevojčica u recidivu	Broj dječaka u recidivu
1.	1. razred srednje škole	1	0	1
2.	Ne školuje se	2	1*	1
UKUPNO		3	1*	2

*1 djevojčica je u toku 2019. godine izvršila dva krivična djela; jedno kada je pohađala 9. razred, a drugo kada je napustila školovanje

Od 3 maloljetnika koji su u recidivu, 1 se nalazi u redovnom obrazovnom procesu.

U 2019. godini kriminalni recidivi maloljetnika se javljaju u:

- Baru (CB/ODT),
- Nikšiću (CB),
- Podgorici (ODT).

Prije 2019. godine recidivi su zabilježeni:

- u 2018. godini u: Baru, Nikšiću, Podgorici i Rožajama
- u 2017. godini u: Baru, Bijelom Polju (i Mojkovcu), Podgorici i Ulcinju
- u 2016. godini u: Baru, Kolašinu, Kotoru, Nikšiću i Podgorici
- u 2015. godini u: Kolašinu i Nikšiću
- u 2014. godini u: Kotoru, Nikšiću i Podgorici.

Pristup rada zasnovan na djetetovim/maloljetnikovim (i porodičnim) snagama je pristup koji se razvio u socijalnom radu i drugim pomažućim profesijama. Takav pristup je obezbijedio pomjeranje zasnivanja procjene i tretmana sa djetetovih slabih strana prema usmjeravanju na njegove mogućnosti i sposobnosti za rješavanje problema. Takođe, istorija nečijeg kriminalnog

ponašanja se ne može promijeniti, a problematični stavovi o kriminalu, agresivno ponašanje, neodgovorna ponašanja i sl., podložni su promjenama. U odnosu na to, ciljevi procjene i intervencije se usmjeravaju na moguće promjene djetetovog ponašanja i njegove životne situacije, trenutnih problema, koje su neposredno povezane sa ispoljenim kriminalnim ponašanjem. Takvo usmjeravanje djeteta na promjenu stavlja odgovornost za promjenu ponašanja na dijete.

Primjena preusmjeravanja, odvrćanja i restorativnog pravosuđa je moguća. Preusmjeravanje omogućava primjenu sankcija u zajednici, davanje pozitivne podrške i pomoći maloljetnim učiniocima krivičnih djela za prilagođavanje u zajednici, odnosno za poštovanje društvenih normi. Takođe, podrazumijeva da stručnjaci uspostavljaju pozitivan, saradnički odnos sa maloljetnim učiniocima krivičnih djela.

Cilj preusmjeravanja je uspostavljanje sistema pravde koji će uvažiti posebne potrebe djece, koje se razlikuju od potreba odraslih, pomoći boljem tretmanu djece kroz pravosudni sistem, uvažavajući njihove potrebe za posebnom zaštitom i njihove ranjivosti. Preduslov je postojanje programa u lokalnoj zajednici uz odgovarajući nadzor, kako bi preusmjeravanje vaspitno djelovalo na dijete. Resursi i organizovanost lokalne zajednice (porodica, škola, zdravstvene ustanove, socijalna zaštita, pravosuđe, nevladine organizacije, mediji) su značajni u obezbjeđivanju brige i pomoći djeci, kako bi se zajednički prepoznali i otklonili rizici, a zaštićujući faktori podržali i iskoristili. Na taj način je za očekivati da će se najbolji rezultat postići baš kada se tretman sprovodi u djetetovom neposrednom okruženju.

Preusmjeravanje se zasniva na restorativnom pravosuđu - pravda kroz popravljjanje štete nastale činjenjem krivičnog djela i uspostavljanje ravnoteže u zajednici, kroz obeštećenje oštećenog, obezbjeđivanje razumijevanja i volje maloljetnog učinioca krivičnog djela da preuzme odgovornost za učinjenu štetu (krivično djelo), pomoć da dođe do pozitivne promjene u ponašanju maloljetnog učinioca krivičnog djela. Tada oštećeni, maloljetni učinilac krivičnog djela i nadležni organ zajedno traže način da se popravi šteta.

Stručna služba Vrhovnog državnog tužilaštva podržava primjenu svih 9 vrsta vaspitnih naloga na cijeloj teritoriji države i kontinuirano radi na unaprjeđivanju postupka procjene, izbora, izricanja i primjene alternativnih mjera, procedure izvršenja i praćenja uspješnosti ispunjavanja vaspitnih naloga. To podrazumijeva i da državna tužilaštva traže učešće Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela.

Stručna služba omogućava efikasnu provjeru da li je prema maloljetniku već izricana alternativna mjera (opomena, vaspitni nalog), kao i informacije o broju i vrstama izrečenih mjera, uspješnosti njihove primjene. To podrazumijeva i da državna tužilaštva i centri/odjeljenja bezbjednosti ažurno dostavljaju Stručnoj službi svu dokumentaciju o izrečenim alternativnim mjerama.

Na taj način, zajedničkim radom svih učesnika u krivičnom postupku prevenira se i recidiv maloljetnika u vršenju krivičnih djela.

Načelnica Stručne službe

**Dijana Popović-Gavranović,
dipl. socijalna radnica**